

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zhanna Zhumaliyeva

Svoboda slova v Kazachstáne

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Naděžda Šulcová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2013

BACHELOR THESIS

Zhanna Zhumaliyeva

Freedom of speech in Kazakhstan

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Naděžda Šulcová

Prohlášení

Prohláším, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Zhanna Zhumaliyeva

Poděkování

Děkuji své vedoucí paní Mgr. Naděždě Šulcové za odborné vedení, trpělivou pomoc při řešení problematických míst v mé bakalářské práci a čas, který mi věnovala. Své rodině bych chtěla poděkovat za podnětné rady a především podporu, kterou mi poskytovali při psaní mé práce.

Anotace

Svoboda slova je základem demokracie. V dané bakalářské práci bude prozkoumána otázka, jestli v Republice Kazachstán existuje svoboda slova, jaká je situace s cenzurou a co znamená pojem státní zakázka. Cílem práce představit rozvoj problematiky ochrany lidských práv ve veřejných sdělovacích prostředcích Republiky Kazachstán a představit skutečnou situaci v této otázce, tedy svobodě slova v Republice Kazachstán.

Klíčové pojmy

Demokracie, fundamentální etická kategorie, lidské práva, masmédia, novinářská práce, nevládní organizace, porušování práv, Republika Kazachstán, svoboda projevu.

Annotation

Freedom of speech – it is the base of democracy. This bachelor thesis discusses an existence of freedom of speech in Republic of Kazakhstan, how censure is treated and what the governmental order for article is. Aim of this work is to indicate the development of problems in protection of human rights in Kazakh Media and to determine true situation with free speech in Kazakhstan.

Key words

Breach of law, democracy, fundamental ethical category, freedom of speech, human rights, journalistic work, non-governmental, Republic of Kazakhstan, the media

OBSAH

ÚVOD	8
Teoretická část	
1 SVOBODA JAKO FUNDAMENTÁLNÍ ETICKÁ KATEGORIE	10
1.1 Historické aspekty a souvislosti vývoje lidských práv a svobod	12
1.1.1 Specifika deformací a omezení lidských práv a svobod v SSSR v letech 1917 – 1991.....	14
1.1.2 Stav a dynamika vývoje lidských práv a svobod v Československu v letech 1948 – 1989.....	20
1.2 Hlavní principy svobody projevu	23
1.2.1 Dodržování principů svobody projevu jako jeden z hlavních kritérií vyspělosti demokracie a humanity ve společnosti	27
1.2.2 Svoboda projevu, profesionální etika novinářů.....	28
2 ANALÝZA STAVU SVOBODY PROJEVU V KAZACHSTÁNSKÝCH MASMÉDIÍCH	31
2.1 Legislativy Republiky Kazachstán upravující činnost masmédií.....	31
2.2 Problém kriminalizace práce novinářů.....	34
2.3 Problém politické korektnosti v kazachstánských masmédiích a výskyt porušování práv masmédií a novinářů	39
2.4 Lidská práva a jejich zobrazení v kazachstánských prostředcích masové komunikace....	40
2.5 Státní zakázka jako prostředek provádění státní informační politiky v prostředcích masové komunikace	43
3 POLITICKÁ KOREKTNOST V MASMÉDIÍCH V KAZACHSTÁNU	47
4 ROZVOJ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI	54
4.1 Mediální nevládní organizace Republiky Kazachstán	54
4.2 Akce na podporu občanských a profesionálních práv masmédií a novinářů	55
ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	59
SEZNAM PŘÍLOH	65

ÚVOD

Tématem bakalářské práce Svoboda slova v Kazachstánu je v současné době jedním z nejaktuálnějších a nejnaléhavějších v Republice Kazachstán. V dané práci je nutné najít odpovědi na otázky, co to je svoboda slova, jak se vyvíjela tato filosofická a sociální kategorie ve světových dějinách a jaké jsou její mezinárodní standardy. Proto bylo nezbytné prostudovat nejdůležitější dokumenty, na nichž je založen rozvoj svobody slova ve světě, jako je například Deklarace člověka a občana, Deklarace svobod Virginie, Evropská konvence o lidských právech a jiné. Cílem práce je prezentovat a analyzovat současný stav žurnalistiky v Kazachstánu. Dále chce autorka práce nastínit, v jakém prostředí pracují kazachstánští žurnalisté. A v neposlední řadě zkoumá takové základní dokumenty, týkající se svobody slova, jako je Ústava Republiky Kazachstán, Občanský a Trestní zákoník RK¹, Zákon o prostředcích masové komunikace RK.

Pro posouzení souladu těchto zákonů s mezinárodními standardy jsou v práci využity závěry odborníků mediálních nestátních organizací, mezi nimiž na prvním místě je organizace Freedom House.

Bylo nutné prozkoumat monitoring porušování svobody slova na území Kazachstánu, který zpracovávají nevládní organizace působící v Kazachstánu a také formu spolupráce státu s prostředky masové komunikace, pro kterou se vžilo označení státní zakázka.

V této práci jsou prezentovány konkrétní příklady porušování práv prostředků masové komunikace a žurnalistů, příklady soudního pronásledování nepohodlných masmédií a novinářů z monitoringu Adil soz, nejznámější a nejrespektovanější nestátní organizace v Kazachstánu specializující se na ochranu práv prostředků masové komunikace.

Také byla použita kniha Politická korektnost v prostředcích masové komunikace Kazachstánu: hledání harmonie, kterou editovala doktorka práv B. M. Bišmanová. Jedná se o první práci, jež analyzuje, jakým způsobem se v kazachstánských masmédiích informuje o nejdůležitějších otázkách v životě společnosti, a to především otázek národnostních, náboženských a stranických vztahů. Strach z trestu (v kazachstánských právních předpisech stejně jako v českých je považováno za trestné

---

¹ RK – Republika Kazachstán

podporování a podněcování národnostních a sociálních nesnášenlivosti a nenávisti) vede k tomu, že masmédiá píší, respektive informují o této problematice zřídka a ne vždy úplně korektně.

V závěrech jsou použity výsledků průzkumů, které provedly kazachstánské mediální nestátní organizace pohybující se v oblasti ochrany svobody slova a projevu, jako jsou již zmíněná Adil soz² a dále Severokazachstánské právní Mediacentrum.³

---

² Severokazachstánské právní Mediacentrum – nestátní organizace, které se zabývá ochranou práv a svobod novinářů

³ Adil soz – mezinárodní nadace ochrany svobody slova

1 Svoboda jako fundamentální etická kategorie

Lidská práva jsou jednou ze základních hodnot současné světové civilizace. Jsou často zmiňována, odkazuje se na ně v mnohých odborných studiích, jsou však zmiňována i v periferních oblastech společenského a kulturního života. Z toho důvodu se jedná o pojem složitý a mnohoznačný. Je nemožné uzavřít tento fenomén do jedné definice a jednoznačně jej interpretovat, neboť se nejedná jen o kategorii právní, ale také filosofickou, politickou a etickou. Lidská práva člověk získává nejen jako základní nedotknutelné (žádný stát je nemá právo odebrat) podmínky existence, které vyžaduje lidská přirozenost pro to, aby mohl přežít, a dále jako významné příležitosti k rozvoji, ale také jako prostředek a cíl života nezávisle na tom, jestli si je jedinec těchto práv vědom. V dnešním světě jsou lidská práva ohrožována a potlačována především z těchto příčin: války, násilí, hlad, bída, nespravedlivé rozdělování bohatství (jak v celém světě, tak i v každé zemi zvlášť), agresivní nacionalismus, nesnášenlivost, rasismus, náboženský fanatismus a fundamentalismus, antisemitismus. Jak dlouho bude lidstvo existovat, tak dlouho bude před ním stát úkol hájit lidská práva, i když se samozřejmě plnění této úlohy bude lišit svým rozsahem i obsahem. Jedním ze základních lidských práv je právo svobody slova.⁴

Svoboda slova je přirozené právo každé jedné lidské bytosti svobodně vyjadřovat svoje myšlenky a sdělovat je ostatním lidem, a to i pomocí prostředků masové komunikace, jako jsou tištěná periodika (noviny, časopisy, občasníky, různé publikace), internet, televizní a rozhlasové stanice. V každém státě může být na pojem svobody slova pohlíženo naprosto odlišně. V některých společnostech je zcela normální, že si z nejvyšších státních představitelů dělají masmédiá legraci, že jsou veřejně odhalovány nezákonné praktiky vysoce postavených státních, ekonomických a občanských osobností. Nejedná se jen o normální jev, jako spíše nezbytný fenomén. Na druhé straně existují společnosti, v nichž jen vyslovení „nahlas“ jména státního představitele se považuje za drzost, která s sebou často nese velmi tragické následky.

---

⁴Evropejskaya konvenziya po pravam cheloveka. [online].[cit.2013-02-20]. Dostupné z: http://www.echr.int/NR/rdonlyres/6AE69C60-8259-40F8-93AF-8EF6D817C710/0/Convention_RUS.pdf

V mnohých případech může být svoboda slova zaměňována za pojem svoboda vůle. Ve své knize „Proshanie s illyziyami, známý televizní novinář Vladimír Pozner rozebírá tyto dva důležité pojmy a pohlíží na ně zcela osobitým pohledem.

„Často se ve svých sporech s kolegy novináři odvolávám na slova Olivera Wendella Holmese jr., který byl ve dvacátých a třicátých letech minulého století členem Vrchního soudu USA a který prohlásil: „Ani ta nejprísnejší ochrana svobody projevu by neochránila člověka, který by záměrně a schválně v divadle křičel „Hoří!“ a způsobil by paniku.“ Budu tento výrok trochu parafrázovat, ale podstata vyřčeného zůstane stejná: svoboda projevu nikomu nedává žádné právo v divadle křičet „Hoří!“ je proto, že se mu prostě chce zakřičet „Hoří!“. Kromě toho není možné křičet „Hoří!“, pokud se neujistíme, že skutečně došlo k požáru. Jestliže tuto situaci rozvineme do jejího logického konce, tak si uvědomíme, že není možné, abychom za fakta považovali fámy, není možné, jak zdůrazňují mnozí ruští novináři a mezi nimi i ti nejvýznamnější, abychom prohlašovali: „Mým úkolem je sdělení informace a úkolem veřejnosti je zjištění, jestli to tak ve skutečnosti je, nebo není.“⁵ (viz Příloha A, s. I)

V současné době existuje na celém světě velké množství nezávislých organizací, které se snaží hájit právo na svobodu projevu. Pořádají veřejná shromáždění a demonstrace, na nichž vyjadřují svůj názor nebo vyzývají občany, aby se zamysleli nad tím či jiným palčivým problémem. Jsou pro národ tím impulzem, jenž je nezbytný pro rozvoj státu, občanské společnosti a skutečné demokracie.

V některých zemích dochází ze strany vládní moci k pokusům zastavit tyto organizace, vymýt je ze společnosti. Někdy je státní moc úspěšná, avšak není možné umlčet všechny lidi v zemi a donutit je, aby mlčeli. Nikdo nemůže člověku odejmout schopnost přemýšlet, myslet, mít svůj názor, a proto se vždy ve společnosti najdou takoví jedinci, kteří budou i navzdory všem okolnostem bránit svobodu projevu a pravdu a budou tyto hodnoty vnášet do tohoto světa.

Z hlediska světové historie a vývoje lidské společnosti je možné říci, že pokrok v oblasti lidských práv, a tedy i svobody projevu, je nesporný.

---

⁵ POZNER, V. *Proshanie s illyziyami*. Moskva: Astrel, 2012. s.480. ISBN 978-5-271-40978-3 (s.362)

1.1 Historické aspekty a souvislosti vývoje lidských práv a svobod

Svoboda projevu je těsně spjata s otázkami týkajícími se určení pravdy, hledání vlastní identity, vymezení osobní nezávislosti a také s ochranou přirozených lidských práv. Z tohoto hlediska lze říci, že se v dějinách objevila proto, aby podpořila vysokou kompetentnost hlav státních útvarů a aby o této kompetentnosti mohla být informována široká veřejnost. Existuje několik nejdůležitějších dokumentů, které umožnily vznik svobody projevu a ovlivnily její následný rozvoj.⁶

Habeas Corpus Act je starý anglický zákon o osobní nedotknutelnosti, který byl přijat anglickým parlamentem ve Velké Británii 26. května 1679.⁷ Zaručoval procesní práva občanů, osobní nedotknutelnost, ustanovil pravidla zatčení a přivedení podezřelého k soudu. Podle tohoto zákona mohl jakýkoli člověk, který považoval sebe nebo nějakého jiného občana za nezákonně obviněného nebo odsouzeného, přijít k soudu a žádat o prozkoumání soudního procesu za přítomnosti obviněného, respektive odsouzeného, jestli při přelíčení nedošlo k procesním vadám. Bez vydaného soudního rozhodnutí, které bylo vyneseno na základě opodstatněných důkazů, nemohl být obviněný uvězněn.

Dalším z velmi důležitých, a podle některých názorů dokonce revolučním zákonem byla Deklarace o právech Virginie. Byla přijata konventem státu Virginie 12. června 1776. V této deklaraci bylo prohlášeno, že všichni lidé jsou od přírody ve stejné míře svobodní a nezávislí a disponují vlastními právy, kterých se sami nemohou zříci a kterých nemohou zbavit ani svoje potomky. V amerických koloniích hrála nejvýznamnější úlohu otázka náboženské svobody a tolerance, proto v koloniích mělo velký ohlas prohlášení Deklarace o tom, že výběr náboženství, respektive vyznání a způsob jeho praktikování nesmí být vynucovaný. Tato volba musí být učiněna svobodně na základě svého vlastního přesvědčení a rozumu.

V Deklaraci se dále prohlašuje, že veškerá moc spočívá v lidu a z lidu vychází. Vládcí jsou zplnomocněni lidem k tomu, aby mu sloužili, a za svoji vládu se zodpovídají pouze jemu samotnému (tj. lidu). Zvláštní význam měl z hlediska soudobé společnosti článek č. 3 Deklarace, v němž byl ustanoven jeden z nejvíce

---

⁶HUMANRIGHTS. *A brief history of human rights*. [online]. © 2008-2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.humanrights.com/what-are-human-rights/brief-history/cyrus-cylinder.html>

⁷SANZHAROVSKIJ, I.I. *Političeskaya nauka: slovar-spravochnik*. [online] © 2011-2012 [cit.2013-02-20]. Dostupné z: http://www.glos.virmk.ru/01_x.htm

revolučních a nejpokrokovějších požadavků té epochy, a to právo lidu na změnu vlády, popřípadě její svrhnutí, v případě, že bude vyvíjet činnost v rozporu se zájmy lidu.

Deklarace práv člověka a občana, která byla dítětem Velké francouzské revoluce, se považuje za jednu z nejdůležitějších listin celosvětového významu. Ústavodárné národní shromáždění ji vydalo dne 26. srpna 1789. Hlavní myšlenkou vydání deklarace bylo zajištění svobody a její ochrana. Byly v ní stanoveny demokratické a humanistické principy státního a právního systému. V podmínkách útlaku a dokonce i otroctví, které byly výsledkem feudálního středověkého státního zřízení, jež panovalo skoro ve všech zemích tehdejšího světa, zněla slova Deklarace jako revoluční výzva starému světu a všem, kteří ho představovali. Na současníky učinila ohromný dojem a sehrála mimořádnou roli v boji proti feudalismu a jeho ideologii.

Listina práv Spojených států amerických (Bill of Rights) je vlastně neoficiální název pro deset prvních dodatků k Ústavě USA⁸, tedy základnímu právnímu dokumentu Spojených států, který byl přijat 17. září 1787 a později jej ratifikovaly všechny státy Konfederace. Dodatky předložil Kongresu dne 25. srpna 1791 James Madison⁹. Jednotlivé dodatky ustanovovaly takové základní pojmy práva a svobody člověka a občana, jako jsou svoboda náboženského vyznání, svoboda projevu a tisku, nedotknutelnost obydlí, osobnosti, majetku, právo na soud s porotou nebo zákaz nadměrných kaucí a pokut.¹⁰

Všeobecná deklarace lidských práv byla přijata a vyhlášena Valným shromážděním OSN. Jedná se pravděpodobně o jeden z prvních globálních dokumentů, který upozorňuje na problematiku lidských práv. Do dnešního dne byla tato Deklarace přeložena do 375 jazyků a dialektů. Jedním z impulzů pro sepsání Všeobecné deklarace byl jistě i poslední projev¹¹ prezidenta Spojených států Franklina D. Roosevelta, v němž vyzýval všechny občany USA, aby podporovali čtyři základní lidské svobody nezbytné k životu: svobodu projevu, svobodu požadovat, svobodu mít strach a svobodu svědomí.

---

⁸ V současné době je dodatků 27.

⁹ James Madison (16. března 1751 – 28. června 1836) byl od druhé třetiny 18. Století významným americkým politikem. Patří mu velké zásluhy za vznik Ústavy Spojených států. V roce 1809 byl zvolen 4. Prezidentem Spojených států a funkci obhájil i ve druhém volebním období.

¹⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Vsemirnaya istoriya: Uchebnik dlya vuzov*. YNITI, 1997. s. 254. ISBN 5-85178-042-8

¹¹ 11. ledna 1944 pronesl F.D. Roosevelt tradiční projev zvaný též Zpráva o stavu Unie. Jednalo se zároveň o poslední tohoto prezidenta. Za zmínku stojí, že český profesor a obhájce lidských práv Karel Vlašák, žijící a působící ve Francii, označil tuto řeč za dokument třetí generace lidských práv.

Posledním, nikoli však z hlediska jeho důležitosti, v seznamu základních dokumentů ochraňujících lidská práva je ten nejmladší. Jedná se o Evropskou konvenci lidských práv, která byla podepsána v roce 1950 v Římě a v platnost vstoupila dne 3. září 1953. Hlavní rozdíl této listiny od výše zmíněných spočívá v tom, že zde se zavádí účinný mechanismus obrany – soud. Jestliže občan nebo obyvatel jakékoli členské země Evropské unie má zato, že jeho práva, která mu jsou garantována Konvencí, jsou nějakým způsobem omezována, narušena nebo potlačována, může se obrátit na Evropský soud lidských práv.¹² Členy Konvence jsou všechny členské země Evropské unie. Noví členové jsou povinni podepsat tuto listinu při vstupu do Evropské unie a ratifikovat ji během jednoho roku.

Při bližším zkoumání bohaté historie ochrany lidských práv, svobody projevu a tisku je možné konstatovat, že cesta to nebyla prostá a snadná. Vždyť například ve Francii došlo za vlády Napoleona Bonaparte k praktickému zrušení Deklarace lidských práv člověka a občana a byla zavedena velmi přísná cenzura, která postihovala všechny oblasti tehdejší společnosti. Napoleon Bonaparte totiž viděl v žurnalistice velmi dobrý prostředek k tomu, aby mohl masy ovládat a řídit, aby mohl ovlivňovat jejich názory a myšlení.

1.1.1 Specifika deformací a omezení lidských práv a svobod v SSSR v letech 1917 – 1991

Historie vývoje ochrany lidských práv na území Sovětského svazu, jehož nedílnou součástí byla i Kazachstánská SSR, byla poznamenána mnoha represemi ze strany vládnoucí garnitury. Je možné konstatovat, že v Sovětském svazu existovalo dvojí právo. První, lze jej nazvat dekorativním, představovala Ústava SSSR a oficiálně přijímané zákony a nařízení, a druhé, právo reálné, jehož určení, uplatňování a vyžadování se zakládalo na tajných instrukcích pro jednotlivé aparáty komunistické strany. Situace byla tedy taková, že oficiálně se vyhlášovaly jedny principy, ale ve skutečnosti platily druhé a vevětšině případů se tyto dvě podstaty naprosto

---

¹² PSYCHEPRAVO. *Konvenciya o zashhite prav cheloveka i osnovnykh svobod*. [online]. © 2009-2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.psychepravo.ru/law/int/konvenciya-o-zashhite-prav-cheloveka-i-osnovnykh-svobod.htm> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

odlišovaly.¹³ Odlišný názor od jasně vymezené partajní a státní linie nabyt tolerován. Všechn tisk, od umělecké literatury až po publicistické tiskoviny, byl podrobován přísné cenzuře. Veškerá „politicky nevyzrálá“ díla byla zakázána. Například takové romány, které jsou považovány za jedny z pilířů moderní světové prózy, jako *Mistr a Markétka* a *Psí srdce* od Michaila Bulgakova, román Borise Pasternaka *Doktor Živago* nebo novely a romány Alexandra Solženicyna o životě v sovětských gulazích¹⁴ Jeden den Ivana Děnísoviče a *Souostroví GULAG*. Tato díla byla občanům Sovětského svazu dostupná pouze v samizdatovských vydáních, tedy děl nezákonně vydávaných v podmínkách domácích tiskáren. Za výrobu, distribuci a držení takových tiskovin hrozily vysoké tresty odnětí svobody.

Za počátek sovětského tisku je možné považovat 10. listopad 1917, tedy den, kdy byl přijat Dekret, kterým bolševická strana zakazuje veškerý buržoazní tisk s odkazem na skutečnost, že tisk je jednou z nejdůležitějších buržoazních zbraní horší než bomby či kulometry. V Dekretu se také slibovalo, že ve chvíli, až se situace v zemi stabilizuje, přestane státní správa kontrolovat a ovlivňovat sféru žurnalistiky.¹⁵ Tento slib však státní mocí nikdy splněn nebyl.

Obecně platí, že dějiny prostředků masové komunikace v éře trvání Sovětského svazu lze rozdělit do několika období. Za první období jsou považovány roky 1917-1920, v nichž se zrodila a formovala sovětská žurnalistika. Ihned v prvních dnech nového státního zřízení se začaly tisknout sovětské noviny a časopisy. Vzhledem k tomu, že většina obyvatelstva byla negramotná, sovětská žurnalistika se zpočátku orientovala pouze na jednoduchá a všem srozumitelná hesla, výzvy či provolání. V novinách se také objevovalo mnoho obrázků, nejčastěji se jednalo o karikatury „nepřátel“ mladého státu. Obsah byl tedy natolik prostý, aby mu mohl rozumět i méně vzdělaný člověk a mohl smysl napsaného, respektive zobrazeného, interpretovat ostatním. V tu dobu se začali objevovat první sovětské novináři a spisovatelé, kteří následně značnou měrou ovlivnili vývoj sovětské žurnalistiky a tisku.

---

¹³ KOLEKTIV AUTORŮ. *Istoriya Rossii*. Prospekt, 2004. s.520. ISBN 5-98032-279-5

¹⁴ GULAG – zkratka ruských slov *Glavnoje upravlenije lagerej*– jednalo se o oddělení NKVD SSSR spadající pod Ministerstvo vnitra SSSR. Pod toto oddělení spadala správa koncentračních a pracovních táborů a vazebních zařízení v letech 1919 –1960. Později se toto slovo stalo označením pro samotné koncentrační a pracovní tábory.

¹⁵ LITERATURA. *Politika bolshevikov v period stanovleniya Sovetskoj vlasti*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.bokishman.com/318.html>

Druhé období zahrnuje léta 1920-1930. V tomto období se situace po občanské válce na první pohled stabilizovala. Všechny státní, vzdělávací, zdravotní i zábavní začaly fungovat. Byly otevřeny nové univerzity, v nichž se připravovali nejrůznější specialisté, mezi nimi i žurnalisté. I nadále vládní moc využívala veškerý tisk ke své propagandě. Nutno poznamenat, že to dělala velmi obratně, a proto si lid oblíbil mnohé noviny a časopisy a ty si postupně získávaly stále větší autoritu. Podle mínění mnohých historiků i sociologů se v tomto období stal tisk nejdůležitějším prostředkem v budování kultu osobnosti.¹⁶

Pro následující roky platí, že rozvoj žurnalistiky byl poznamenán dvěma zásadními skutečnostmi. Jednak se v domácí politice uplatňuje kult osobnosti generálního tajemníka strany a nevyššího představitele Sovětského svazu, Josifa Stalina. S tím jsou spojeny neuvěřitelné represe a také genocida vlastního národa. Je pochopitelné, že v tomto ovzduší se nedá hovořit o naprosto žádné svobodě projevu. Žádný z občanů si nemohl být jistý tím, co bude ne druhý den, ale další minutu. V literatuře je popsáno mnoho případů politických činitelů, kteří vykonstruovávali obvinění na „nepřátele Sovětského svazu“ a kteří se za nějakou dobu sami stali obětí těchto teatrálních procesů, přičemž se ve většině případů absolutně ničím neprovinili. Ovšem propaganda v té době byla promyšlena do posledního detailu, národu byl skutečně „vymyt mozek“ do takové míry, že uvěznění, i když jasně chápali lživost všech důkazů, nemohli připustit, že strana a její představitelé se mýlí, a proto sami sebe označovali za vinné. Druhým důležitým aspektem v rozvoji žurnalistiky v tom období byla zahraniční politika. I tady potřebovala vládní garnitura loajální novináře a pracovníky nově se rozvíjejícího filmového průmyslu. Do Sovětského svazu byly zvány takové osobnosti světové kultury a politiky jako například: Roman Rolland, Lion Feuchtwanger, Luis Aragon či Bertrand Russel, jimž byl demonstrován nádherný život v hojnosti, který každému občanu bez rozdílu zajistí komunistická strana, přičemž v té samé době umíraly milióny lidí na Ukrajině hlady.¹⁷

Období Velké vlastenecké války se považuje za třetí období ve vývoji sovětské žurnalistiky a pochopitelně trval pouhých 5 let, tedy od roku 1941 do roku 1945. Během této doby došlo k reorganizaci struktury novinářských institucí. Bylo potřeba, aby vedle civilního tisku, který by uspokojoval potřeby civilních občanů na informace, ale také

¹⁶ KOLEKTIV AUTORŮ. *Istoriya Rossii*. Prospekt, 2004. s.520. ISBN 5-98032-279-5

¹⁷ GROSSMAN, Vasilij. *Panta rhei*. Praha, 1999. s. 214. ISBN 80-204-0748-0

zábavu, poučení a rozptýlení, existoval i vojenský, který by nejlépe odpovídal na potřeby vojáků ve válečném poli. Vzhledem k tomu, že většina národu bojovala na frontě, byl náklad civilních tiskovin značně snížen a naopak se zvětšil počet výtisků vojenských novin a časopisů. Vedle oficiálního tisku se velké popularitě také těšila podzemní partizánská publicistika. Neocenitelnou úlohu při informování a podpoře obyvatelstva na okupovaných územích sehrály letáky, které byly tištěny v mnohatisícových nákladech. Jejich obsah tvořily výzvy, provolání, slova podpory a také obrazová sdělení. To vše velmi ovlivňovalo patriotické nálady mezi obyvateli a dá se dokonce tvrdit, že tyto tiskoviny značnou měrou přispěly k vítězství Sovětského svazu v druhé světové válce.

Roky 1946 – 1956, tedy páté období, jsou dobou návratu země, a tudíž i žurnalistiky, k životu v míru. Rozvoj celostátní žurnalistiky nadále pokrčoval v tom směru, v jakém se vyvíjel před válkou. Pro tuto dobu je příznačný boj proti kosmopolitismu a naprosté podřízení tisku státní moci, což zapříčinilo, že novináři slepě chválili stranické činitele a často pozměňovali skutečnost. Budoucí novináři se na své povolání připravovali nejen pod dohledem profesionálních žurnalistů, lingvistů a historiků, ale především pod dohledem ideologů a kádrových pracovníků. Za tím účelem byla v roce 1952 otevřena první fakulta žurnalistiky na Moskevské státní univerzitě (MGU). V této epoše se stále silněji o slovo hlásí národní větve jednotlivých oblastí. I když to samozřejmě není jednoduché, neboť státní aparát má strach ze separatistických tendencí, a proto jsou jakékoli pokusy o demonstraci národní hrdosti přísně trestány.¹⁸

V roce 1943 vyšla v Kazachstánské SSR kniha Dějiny Kazachstánu, jež poprvé svobodně bez všech předsudků předkládala historii kazachstánského národa z vědeckého pohledu. Ze strany vládních činitelů se však na knihu snesla ostrá kritika a postihy pro ty, kteří na knize spolupracovali, byly nepředstavitelně přísné. Toto období se dá také označit za počátek zavedení ideologických standardů, potlačování národní identity, která byla nahrazena sovětskou, jež poté mnoho desetiletí dominovala ve sféře kultury a vědy. Občanům národnostně neruských republik byla vnucována idea o zvláštní roli Ruska v jejich dějinách, o tom, že charakter ruského kolonialismu s sebou nese jen pozitivní aspekty. Dějiny kazachstánského národa, který se vždy od ostatních

---

¹⁸ KUZNECOV, I.V. *Istoriya otechestvennoj zhurnalistiki*. Nauka, 2003. s. 640. ISBN 5-02-022715-3

turkických a muslimských národů střední Asie silně odlišoval (zdroj, knihu dobovit o historii Kazachstánu), uměle propojili s dějinami Ruska. Představitelé národní inteligence, kteří se nechtěli smířit s novými ideologickými nařízeními, za své přesvědčení a názory drazo zaplatili. Na konci 40. let a na začátku let 50. začalo pronásledování reprezentantů kazachstánské kultury a vědy, jako například spisovatel Muchtar Auezov, prezident Akademie věd Kazachstánské SSR či historik Ermuchan Bekmachanov. V roce 1951 byl kritizován národní epos, neboť jsou v něm oslavovány staré časy a vládci nezávislého Kazachstánu – chánové.

„V roce 1943 vyšla monografie E. Bekmachanova s názvem Kazachstán ve 20. až 40. letech 19. století, která byla věnována povstání Kenesary Kasymova v letech 1837-1847. Podle kritiků byly názory autora obsažené v této práci shledány ne-socialistickými, ale buržoazně nacionalistickými. Podle nich rozvíjel koncepci neslučující se se sovětskou vědou a přesvědčením kazachstánských pracujících. Monografie byla tudíž označena za politicky škodlivou. Zanedlouho poté, co vyšla kritika, byl vyroben proces s „případem Bekmachanova“. Další postup byl identický s mnoha jinými. Nejdříve byl vědec vyslýchán, potom byl shledán vinným a nakonec byl zbaven akademických titulů a hodností, propuštěn z práce a vyloučen ze strany. Následoval soudní proces, v němž žalobce použil paragrafu 10 Trestního zákoníku RSFSR a 2. prosince 1952 rozhodla rada Nejvyššího soudu Kazachstánské SSR, že E. Bekmachanov je vinen a je odsouzen ke 25 letům odnětí svobody.“¹⁹ (viz Příloha A, s. I)

Druhá polovina 50. let až polovina 80. let bývá označována v knize Kuznecova „Historie národní žurnalistiky“ za šesté období. Tisk se stále ještě nacházel pod přísnou ideologickou kontrolou vlády a strany jako v obdobích předcházejících. Změnil se pouze význam jednotlivých prostředků masové komunikace. Za nejdůležitější již nejsou považována média tištěná, ale televize. Právě televizní vysílání se stává hlavním nástrojem ovlivňování širokých mas veřejnosti. Avšak i v této době ohromné propagace televize, zůstává SSSR zemí, jehož občané jsou největšími čtenáři na celém světě.²⁰

Doba změn, nadějí a očekávání, tak by se dalo charakterizovat sedmé období, které trvalo od druhé poloviny 80. let do začátku let 90. V politice i žurnalistice

---

¹⁹ ARTYKBAEV, Z.O. *Istoriya Kazakhstana*. Almaty: Altyn kitap, 2005. s. 44. ISBN 9965-477-05-1 (s. 26)

²⁰ KUZNECOV, I.V. *Istoriya otechestvennoj zhurnalistiki*. Nauka, 2003. s. 640. ISBN 5-02-022715-3

se vyhláší idea „glasnosti“²¹ demokratizace“. Novinářům se tak otevřely široké obzory, mnohá témata, o kterých se dříve nemohlo mluvit ani neoficiálně, si našla cestu na přední strany nejvýznamnějších deníků země. Tisk si získával stále větší autoritu, lidé začali věřit tomu, co se psalo. Objevovaly se nové žánry a formy publicistiky: diskuse, televizní a rozhlasové mosty apod. Po událostech z léta 1991 začalo období ostré kritiky KSSS a jejích vůdců. Historikové žurnalistiky poznamenávají, že pro danou dobu je typické probuzení kritické nálady ve všech tiskovinách. Tento fakt podle nich sehrál důležitou roli v událostech vedoucích k rozpadu SSSR. Během tohoto desetiletí noviny a časopisy prošly cestou od titulků ohlašujících nový život, přes perestrojku²² až k výzvám volajícím po svržení Sovětského svazu.

V devadesátých letech se v tisku objevily první zmínky o událostech z prosince roku 1986. 16. prosince se v Kazachstáně, ve města Alma-Ata (dnešní Almaty) konaly manifestace kazachstánské mládeže. Příčina vystoupení mladých lidí byla v tom, že centrální vláda se rozhodla vyměnit prvního tajemníka komunistické strany Kazachstánu Dinmuchameda Kunajeva za Genadije Kolbina. Účastníci nepokojů požadovali, aby byl do čela svazové republiky Kazachstán dosazen představitel původního obyvatelstva.²³ V 80. letech se o demonstracích v žádných novinách psát nesmělo. Vládní představitelé měli strach, že by se konflikt uvnitř jedné republiky mohl rozšířit i do jiných oblastí, a proto se snažili problém skrýt a veřejně o něm v tisku nehovořit.

Události z prosince roku 1986 byly jedním z mála masových a veřejných protestů proti vládní garnituře na území SSSR, během něhož mnohokrát zazněla protisovětská hesla. Neochota podřídit se příkazům centrální vlády, otevřená nespokojenost s nově dosazeným generálním tajemníkem ÚV KSSS²⁴ a jeho politickou „čistkou“ na všech úrovních společnosti a především neschopnost centrální vlády převzít nad situací kontrolu vytvořily precedens, jehož využily místní elity ve všech svazových republikách. Představitelé kazachstánské národního hnutí byli prvními, kteří soudobé vládní moci vyhlásili otevřenou politickou výzvu.

---

²¹ Glasnost – veřejná informovanost (v SSSR v 2.polovině 80. a začátkem 90. let 20. století)

²² Perestrojka – označení reformního programu, který v bývalém SSSR začal realizovat M.S.Gorbačov v pol. 80. let.

²³ ISTORIYA KAZACHSTANA.RAZVITIE I STANOVLENIE. *Dekabrskie sobitiya v Alma-Ate i ih politicheskaya ocenka.* © 11.12.2008 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.elimai.kz/dekabrskie-sobytiya-1986-goda.html>

²⁴ Ústřední výbor komunistické strany Sovětského svazu

1.1.2 Stav a dynamika vývoje lidských práv a svobod v Československu v letech 1948 – 1989

Ani v zemích východní a střední Evropy nebyla situace v oblasti lidských práv a svobody projevu uspokojivá. Politické i společenské poměry v letech 1945 - 1948 byly v těchto zemích ovlivněny jednak koncem druhé světové války a opětovným získáním svobody, jednak zesilujícím vlivem Moskvy na územích, která osvobodila Rudá armáda. V důsledku čehož došlo buď politickým převratům a moci se chopili národní komunistické strany, nebo, jako v Československu, komunisté zvítězili v regulérních demokratických volbách. „Jakmile získali komunisté moc, přistoupili k „budování socialismu“. Některé národní komunistické strany nesměle navrhovaly obohacení ideologie o národní specifika, avšak tyto pokusy byly rychle odmítnuty a byla dána přednost kopírování zkušeností SSSR. Politický systém v těchto zemích byl reorganizován, politická pluralita byla zlikvidována (Maďarsko, Rumunsko, Jugoslávie, Albánie), nebo strany ponechané v politickém spektru ztratily svou nezávislost a staly se součástí komunistické koalice nebo národní fronty (NDR, Polsko, Československo, Bulharsko). Všechna moc se zkoncentrovala v rukách výkonného aparátu, který splýnul s aparátem komunistické strany. Soudní a výkonná moc také ztratila svoji nezávislost, princip dělby moci byl ukončen. Veškerá práva a svobody byly fakticky zrušeny, i když formálně zůstaly zachovány v Ústavě. Všeobecné volební právo deklarované hlavními zákony republik bylo také založeno na paradoxu, neboť pravidelně pořádaných „voleb“ nebylo možné se nezúčastnit a dále nebylo možné vybrat z několika kandidátů, na volebních lístcích bylo povětšinou jen jedno jméno. Pokud byla daná možnost vybrat z více kandidátů, jednalo se o členy jedné strany, respektive koalice či fronty. Některé republiky si ke svému názvu hrdě dodávaly přívlastek lidově demokratické, což byla ve skutečnosti další lež, neboť demokracie v těchto zemích neexistovala.²⁵

V Československu v rozmezí let 1948 až 1989 docházelo k systematickému porušování osobních svobod a práv. Především v prvním a třetím období²⁶ komunistické vlády panovalo striktní třídní rozdělení občanů na ty, kteří přijímají stávající politické zřízení a na ty, kteří se proti němu vymezují, nebo jsou tímto

---

²⁵UKRMAP. *Chehoslovakiya. Cheshskaya i Slovačkaya respubliki*. [online]. © 1997-2011 [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.ukrmap.su/ru-wh11/1312.html>

²⁶ Periodizace období vlastní na základě historických událostí.

zřízením vyloučení ze společnosti²⁷. I v Československu by bylo možné vývoj žurnalistiky v éře „budování socialismu“ rozdělit do několika období.

První a zároveň nejtěžší období trvalo od února roku 1948 do února roku 1956, tedy komunistickým pučem a Chruščovovým projevem o Kultu osobnosti a jeho důsledcích. Nová vládní garnitura potřebovala na počátku vzbudit v lidu důvěru, k čemuž jí posloužily všechny tiskoviny. Později se naplno projevila represe státních úřadů a demokratické listy byly zrušeny a zůstaly pouze propagandistické. Mnoho významných novinářů odešlo do zahraničí, kde zakládali časopisy a noviny nejen pro emigranty, ale také pro české občany. K nejznámějším exilovým novinářům patřil Ferdinand Peroutka, Pavel Tigrid a Egon Hostovský, kteří se spolupodíleli na vzniku a tvorbě těchto časopisů: Svědectví, Archa, Nový život, Studie aj. Ve Spojených státech amerických vznikla rozhlasová stanice Svobodná Evropa (Radio Free Europe). V roce 1951 začalo vysílání v Mnichově, kde RFE působila až do roku 1990 a poté se přestěhovala do Prahy. V redakci Svobodné Evropy působily během celé doby její existence špičky české žurnalistiky, k těm nejznámějším v tomto období patřil již zmiňovaný Ferdinand Peroutka, dále Julius Firth či Jan Drábek. Tato masmédiá byla často jediným zdrojem pravdivých informací. Avšak i pouhé držení těchto publikací, respektive poslech zahraničních rozhlasových stanic, mohlo být příčinou několikaletého vězení.

Druhé období trávající do roku 1969 je charakterizováno společenským uvolněním. I když komunistická strana i nadále pevně držela všechnu moc ve svých rukou, mladí umělci, především spisovatelé a novináři, si již v roce 1967 dovolili na IV. sjezdu Svazu spisovatelů kritizovat to, co se jim na společnosti nelíbilo. Odpovědí na vystoupení mladých umělců byl vznik mnoha nových časopisů a publikací jako například časopis Tvář, Orientace, Reportér, Zítřek či My 68. V redakcích zmíněných periodik působili významní novináři starší i mladší generace, Stanislav Budín, Vladimír Škutina, A. J. Liem, Jiří Hochman, Karel Jezdinský, Karel Kyncl a Sláva Volný. Obrodný proces, nazývaný též Pražské jaro, jehož vznik se datuje 5. lednem 1968

---

²⁷ Konec 40. let a 50. léta především příslušníci „buržoazní“ vrstvy, účastníci druhého odboje, političtí aktivisté a inteligence. V 70. a 80. letech aktivní ochránci lidských práv, signatáři Charty 77 a ti, kteří nepřijali proces normalizace

zvolením Alexandra Dubčeka prvním tajemníkem ÚV KSČ, skončil 21. srpna 1968 vstupem vojsk pěti států Varšavské smlouvy na území Československa.²⁸

Třetí období je opětovným zavedením tvrdých pořádků. Znovu se zavádí cenzura, vedle tradičně požímaného cenzorského úřadu, Český úřad pro tisk a informace, se zrodil fenomén autocenzury. Autoři sami posuzovali svá díla z hlediska vytyčené ideologické linie a část ze své tvorby skrývali do „šuplíku“. Do čela státních a stranických úřadů a institucí se dostali konzervativní členové strany, pro něž bylo nejdůležitější spojení se Sovětským svazem a naprosté kopírování sovětského způsobu života. Stovky a tisíce lidí byly vyloučeny ze strany, pracovní i lidsky perzekuováni, mnozí volili emigraci, jako jediné východisko z traumatických celospolečenských zážitků. Do emigrace odešli, nebo byli donuceni odejít, čelní novináři – Josef Škvorecký, Arnošt Lustig, Ladislav Mňačko, Karel Kyncl, Milan Šulc nebo A. J. Liem. Útočiště našli v západních zemích, ať již v Evropě či v zámoří. Začali pracovat již ve stávajících emigrantských strukturách periodik a rozhlasových stanic. Významným mezníkem ve vývoji exilové žurnalistiky byl vznik časopis *Listy* v roce 1970, jejichž zakladatelem a šéfredaktorem byl Jiří Pelikán. I v Československu v době normalizace vznikaly zajímavé samizdatové tiskoviny. Mezi nimi i časopis *Vokno*, jehož první výtisk spatřil světlo světa v roce 1979. Byl to časopis o kultuře, různých hudebních směrech, umění, literatuře a filmu. Mladí lidé kolem tohoto časopisu pořádali různé koncerty a kulturní akce, na nichž vystupovali hudebníci a umělci, kteří nemohli oficiálně vystupovat.²⁹ Cíl časopisu byl prostý – informovat o kultuře a pomoci mladým lidem zorientovat se v soudobém československém i zahraničním umění. Vydavatele tohoto samizdatového časopisu pronásledovala státní policie a za svoji činnost byl několikrát odsouzen.³⁰ Nejdůležitější pro redakci časopisu bylo uchránit rozmnožovací stroj. Proto jej pokaždé schovávali pod schod domu, aby jej státní policie při nečekaných domovních prohlídkách nemohla najít. Časopis *Vokno* vyšel pouze patnáctkrát. Šestnácté číslo bylo zabaveno a zničeno během přípravy.³¹

---

²⁸ PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Praha, 1997. s. 719. ISBN 80-85821-46-X

²⁹ VASINKEVICH, O. «*Okno*» v *cheshskij samizdat*. [online]. © 6.12.2008 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/ru/rubrika/progulki/okno-v-cheshskij-samizdat> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

³⁰ RADIO SVOBODA. *Archipelag svobody chehoslovackogo andegraunda*. © 21.03.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.svoboda.org/content/article/24751035.html>

³¹ VASINKEVICH, O. «*Okno*» v *cheshskij samizdat*. [online]. © 6.12.2008 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/ru/rubrika/progulki/okno-v-cheshskij-samizdat>

1.2 Hlavní principy svobody projevu

Informace by mohly být bez nadsázky označeny za kyslík demokratické společnosti. Jestliže lidé nevědí, co se děje v jejich zemi, jestliže je činnost vládní moci zahalená tajemstvím, tak je jasné, že se nemohou aktivně podílet na veřejných záležitostech, nemohou se účastnit procesů veřejné správy. Kvalitní informace umožňují lidem posuzovat činnost vlády, kterou zvolili ve svobodných volbách, a proto jsou nezbytným zároveň základem pro kompetentní diskusi o věcech veřejných. Občané mají právo na to, aby jim prostředky masové komunikace poskytovaly rychlé, efektivní a spolehlivé informace o činnosti státních orgánů, společenských institucí a veřejných činitelů.

Prostředky masové komunikace mohou zprostředkovávat realizaci jednoho z nejpřirozenějších a nezadatelných občanských práv, práva na informace, dále mohou vyjadřovat společenské zájmy, být prostředkem vytváření veřejného mínění a instrumentem občanské kontroly státu a státní moci.

Co obsahuje právo svobody projevu?

Právo na přístup k informacím je základní částí práva svobody projevu. Každému je zaručena svoboda projevu a slova, svoboda tisku, právo na používání prostředků masové komunikace. Právo na svobodu projevu v sobě zahrnuje svobodu hledat, získávat a rozšiřovat informace a myšlenky z různých oblastí, nehledě na státní hranice, způsob předávání (ústně nebo písemně), formu předání (prostřednictvím tisku, rozhlasové či televizní stanice nebo jiným způsobem, který si lidé zvolí).

Svoboda vyjádření vlastního názoru je jedním ze základů fungování demokratické společnosti a je třeba ji považovat za stěžejní podmínku rozvoje této společnosti a seberealizaci každého jejího člena.

Svoboda slova hájí nejen rozšiřování informací nebo myšlenek, které jsou příznivě přijímány celou společností nebo jsou hodnoceny jako neškodné, či je k nim přístupováno s lhostejností, avšak i ty, které mohou urazit, vyvolat napětí, obavy a neklid, ať již na straně státní moci nebo jakékoli části obyvatelstva.

V jakých případech je možné omezit svobodu projevu?

Svoboda projevu, jak již bylo několikrát zdůrazněno, není absolutním právem a může být tudíž omezena. Omezit svobodu projevu je možné v těchto případech:

- 1) pokud tak stanoví zákon;
- 2) z hlediska ochrany určitých hodnot, jako je například respektování práv a ochrana dobré pověsti ostatních lidí, z důvodu ochrany státní bezpečnosti, veřejného pořádku, zdraví a dobrých mravů společnosti;
- 3) pokud je to nezbytné z hlediska demokracie.

Omezení svobody projevu musí být „stanoveno zákonem“, to znamená, že musí existovat právní předpisy (zákony) přijaté nejvyšším zákonodárným shromážděním země (Parlament PK, Parlament ČR). Veškeré výnosy, nařízení, vyhlášky vydané nižší instancí celorepublikové nebo místní působnosti omezující svobodu projevu jsou považovány za nelegitimní, a tudíž nezákonné.

Z výrazu „stanoveno zákonem“ vyplývají následující požadavky:

Zprvce zákony musejí být v dostatečné míře přístupny, což znamená, že občané musejí mít možnost, odpovídající okolnostem, orientovat se v tom, jaké právní normy se vztahují k danému případu.

Zadruhé norma nesmí být považována za zákon, jestliže není zformulována s velkou mírou přesnosti tak, aby každému občanu bylo umožněno přizpůsobit jí své chování. Občanům tedy musí být garantována možnost v přiměřeném rozsahu předvídat důsledky, které může jeho chování a činnost vyvolat. Pokud to je nezbytné, občané mohou požádat o vysvětlení.

Co zahrnuje pojem „respektování práv a ochrana dobré pověsti“?

- 1) Informace, která se dotýká cti, důstojnosti a dobré pověsti (včetně dobrého obchodního jména) fyzických a právnických osob.

Občanský zákoník RK stanovuje ochranu cti, důstojnosti a dobré pověsti (včetně dobrého obchodního jména) občanů a právnických osob³². Doslova je v zákoníku uvedeno: „*Občan má nezadatelné právo žádat u soudu odvolání výroků poškozujících jeho čest, důstojnost nebo dobré jméno.*“³³ (viz Příloha A, s. I)

Také je trestním právem Republiky Kazachstán stanovena odpovědnost za pomluvu a urážku³⁴ (tj. ponížení, potupa cti a důstojnosti jiné osoby, vyjádřená nevhodným způsobem). Nevhodným způsobem zákon rozumí vulgarismy, obscenní a neslušná gesta, chování a jednání neslučující se s dobrými mravy apod.

---

³² Paragraph 143 Občanský zákoník (OZ) RK

³³ Občanský zákoník RK (překlad: Ing. Julia Uleeva)

³⁴ Paragraf 128 a 130 Trestního zákoníka RK

Fakta uvedená v pomluvě a urážce mohou být pravdivá nebo nepravdivá, to pro kvalifikaci naplnění skutkové podstaty trestného činu nehraje roli. Pokud někdo považuje za urážku sebe sama slova „nevychovaný, nevzdělaný“ či dokonce „zloděj“, tak je to pouze jeho vlastní, subjektivní pohled na věc. Urážka a pomluva, kvalifikované jako trestný čin, musí obsahovat „nevhodný způsob vyjádření.“³⁵

„Urážka je ponižením, potupou cti a důstojnosti člověka vyjádřená nevhodným způsobem.

Pomluva jsou informace, které neodpovídají skutečnosti, avšak které snižují čest a důstojnost občana ve veřejném mínění nebo mínění jednotlivých občanů z hlediska toho, jestli dodržuje zákony a morální principy společnosti.

Ctí je chápána hodnota osoby v očích druhých lidí.

Za důstojnost se považuje sebehodnocení osoby, její vztah k sobě jako k individuu žijícímu ve společnosti.

Dobré obchodní jméno je stabilní kladné hodnocení obchodních předností fyzické nebo právnické osoby ve veřejném mínění.“³⁶ (viz Příloha A, s. II)

2).Nedotknutelnost osobního a rodinného života

Ústava občanům garantuje nedotknutelnost osobního života, osobního a rodinného tajemství a také právo na listovní tajemství, tajemství telefonních hovorů, poštovních, telegrafních a jiných sdělení. Nedotknutelnost osobního život, osobního a rodinného tajemství je chráněno trestním právem.

Osobní život je sférou každodenního privátního života každého člověka, jeho osobních vztahů, která patří pouze jemu samému a nesmí být kontrolována ani řízena společností nebo státem.

Za osobní a rodinné tajemství je považována ta část osobního života, jež patří do sféry intimních stránek života člověka. Podle všeobecně přijatých norem se zveřejňování informací o osobním a rodinném tajemství považuje za netaktní a odporující dobrým mravům. Osobním tajemstvím mohou být informace

---

³⁵KOLEKTIV AUTORŮ. Graždanskij kodex respubliky Kazachstan – tolkovanie i kommentirovanie. Obshaya chast. Almaty: Baspa, 1997. s. 192. ISBN 9965419019

³⁶ Trestní zákoník RK paragraf č. 129 a č. 130 od 16 července 1997 roka. (se změnami a doplňky za rok 2013). Norma-K, 2013. s. 184. ISBN 9965-608-13-X (č. 393)
Občanský zákoník RK paragraf č. 143 od 1 července 1999 (se změnami a doplňky za rok 2013). Alma-Ata: Yrist,2006. s. 308 (č. 1124). (překlad: Ing. Julia Uleeva)

o zdravotním stavu člověka, rodinným tajemstvím - například zprávy o adopci dětí apod. Získání informací z různých zdrojů o osobním životě bez souhlasu občana se považuje za nezákonné.

Pojmem „ochrana státní bezpečnosti a veřejného pořádku“ se rozumí:

- 1) Státní bezpečnost. Informace, jejíž rozšiřování může vést k politickému či vojenskému ohrožení života celého národa.
Například publikace vyzývající k násilnému svržení vlády v období politické nestability, propagace války apod.
- 2) Veřejný pořádek. Vystoupení obhajující nacionální, rasovou nebo náboženskou nenávist vedou k podněcování diskriminace, nenávisti a násilí, a jsou proto považovány za protizákonná.

Co je myšleno pojmem „zdraví a dobré mravy společnosti“?

- 1) Zdraví společnosti. Stát má právo zakázat rozšiřování tiskovin, které vedou k vytvoření špatného názoru na životu nebezpečné látky (drogy, léky, radioaktivní látky apod.), nebo k jejich zneužívání.
- 2) Dobré mravy společnosti. Typickým příkladem informací, které se dotýkají dobrých mravů společnosti, jsou materiály s pornografickým obsahem, nebo materiály rouhačské z hlediska náboženského.

Omezování svobody projevu pouze v případě nezbytnosti z hlediska demokracie.

Za účelem vynesení rozhodnutí na základě tohoto ustanovení, musejí národní soudy použít principu proporcionality a položit si při tom základní otázku: „je cíl přiměřený prostředkům, jimiž ho má být dosaženo?“ Pojem cíl se rozumí určitý zájem, hájený státem, jako je například „národní bezpečnosti“, „veřejný pořádek“, „dobré mravy společnosti“, „práva ostatních osob“. Pojem prostředek je chápáno samotné vměšování. A z druhé strany „prostředkem“ se může stát trestní stíhání za pomluvu, za urážku; zakázání tiskoviny; zákaz novinářské činnosti; provedení soudem nařízené prohlídky v redakčních místnostech; odnětí prostředků, jimiž byl názor vyjádřen atd.

Rozhodnutí, týkající se nezbytnosti proporcionality, vychází z principů založených na pilířích demokratické společnosti. Aby bylo možné akceptovat fakt, že vměšování je „nezbytné pro demokratickou společnost“, musejí se národní soudy ubezpečit, že „naléhavé společenské potřeby“ vyžadující, aby bylo zavedeno alespoň částečné a dočasné omezení svobody projevu, opravdu existují.³⁷

1.2.1 Dodržování principů svobody projevu jako jeden z hlavních kritérií vyspělosti demokracie a humanity ve společnosti

V současné době pracují prakticky v každé zemi nevládní organizace, které sledují stav politických a občanských svobod v zemi svého vzniku či v zemích ostatních. Nejrespektovanější z nich je organizace Freedom House. Tato organizace byla založena v roce 1941 v Americe Wendellem Willkie a Eleanor Rooseveltovou. Od roku 1978 každoročně vydává souhrnné zprávy s názvem „Svoboda ve světě“, které jsou doprovázeny hodnocením a žebříčky jednotlivých zemí z hlediska dodržování svobody projevu. Podlešní zpráva byla zveřejněna 13. ledna 2013 a pojednává se v ní o stavu ve 195 státech světa a o 14 územích, které ještě nemají status státu. „*Státy jsou rozděleny na základě toho, jakým způsobem zajišťují svým občanům politické a občanské svobody, do tří skupin: „svobodné“, „částečně svobodné“, „nesvobodné“.* Hodnocení stavu svobody projevu je sedmibodové, přičemž ta země, která je považována za svobodnou, dostala o 1 do 2,5 bodu, částečně svobodné země jsou oceněny od 3 do 5 bodů a nesvobodné od 5,5 do 7 bodů.“³⁸(viz Příloha A, s. II)

Závěry o stavu svobody prostředků masové komunikace v jednotlivých zemích učinili odborníci z Freedom House na základě sledovaných 109 ukazatelů, do nichž patří hodnocení takových kritérií, jako je svoboda projevu, stupeň státní kontroly masmédií, podmínky, v nichž novináři pracují ve své zemi, případy použití násilí proti novinářům, ekonomická a politická situace v zemi apod.

Výsledky provedeného výzkumu, který prováděli špičkoví odborníci z různých společenských oblastí, jasně ukazují, že k nejrepresivnějším oblastem na světě patří

---

³⁷ Trestní zákoník RK paragraf č. 129 a č. 130 od 16 července 1997 roka. (se změnami a doplňky za rok 2013). Norma-K,2013. s. 184. ISBN 9965-608-13-X

³⁸ GTMARKET. *Freedom House: Doklad o sostoyanii svobody v mire 2013 goda.* [online] © 16.01.2013 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://www.gtmarket.ru/news/2013/01/16/5285> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

Blízký východ a Eurasie. Ve většině zemí se stav věcí v porovnání s předchozími lety prakticky nezměnil. Avšak počet zemí, kde se podmínky zhoršily (27), převýšil počet zemí, v nichž naopak došlo k patrným pozitivním změnám (16).

Mezi „svobodné“ patří země tradičně demokratické: Finsko, Norsko, Švédsko (všechny tři země si drží vysokou úroveň svobody a jsou hodnoceny 1 bodem), Dánsko, Monako, Portugalsko, Česká republika atd. Podle údajů za minulý rok se 58 zemí řadí k „částečně svobodným“. Do tohoto seznamu byly zařazeny: Rumunsko, Gruzie, Arménie, Peru, Keňa, Moldávie apod.

Na seznamu zemí s „nesvobodným tiskem“ se s nejnižším počtem bodů umístil Alžír, následuje Čína, Maroko, Afganistán, Tádžikistán, Rusko, Kazachstán, Palestina a na úplném konci stojí s nejvyšším bodovým hodnocením Severní Korea.³⁹

Po událostech, ke kterým došlo v roce 2011 na jihozápadě Kazachstánu ve městě Žanaozen, zesílily státní orgány Kazachstánu tlak na opoziční tisk a jiné prostředky masové komunikace. V Žanaozenu byla vyhlášena stávková akce pracovníků těžbařské ropné společnosti, která však byla místními bezpečnostními složkami tvrdě potlačena, v důsledku čehož zemřelo 14 lidí a 100 účastníků stávkové akce bylo zraněno.⁴⁰ I kvůli takovým případům Kazachstán na žebříčku nezávislé organizace Freedom House klesl o tři příčky ze 175. místa na 178.

1.2.2 Svoboda projevu, profesionální etika novinářů

Napsání článku vyžaduje vysokou míru odpovědnosti. Špatně podaná informace může způsobit, že novinář či redakce budou sankcionováni, přičemž sankce může znamenat jen správní pokutu, ale také trest odnětí svobody na několik let. Aby se novináři vyhnuli výše popsanému, je nezbytné, aby dodržovali pravidla profesionální etiky v žurnalistice. Ačkoliv každá země vypracovala vlastní kodex dobrého novináře, základní principy zůstávají všude identické.

---

³⁹ DKNEWS. *Freedom House: Kazachstan – strana s nesvobodnou pressoj.* [online]. © 02.05.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.dknews.kz/freedom-house-kazakhstan-strana-s-nesvobodnoj-pressojj.htm>

⁴⁰ ZAKON. *V massovyh besporjadkach v Zhanaozene pogiblo 14 chelovek.* [online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.zakon.kz/massovyh-besporjadki-v-zhanaozene> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

Mezinárodní principy byly schváleny na konzultačních schůzkách konaných v rozmezí let 1978 až 1983. Schůzek se účastnilo mnoho novinářských organizací a svazů, mezi nimi i ty nejvýznamnější: Mezinárodní organizace novinářů, Latinskoamerická federace novinářů, Mezinárodní katolický tiskový svaz a jiné. Na závěrečném setkání v Paříži v roce 1983 byly vyhlášeny základní principy profesionální etiky, které se opíraly o několikaleté diskuze, analýzy a průzkumy.

První princip z deseti říká, že každý občan má právo na důvěryhodné informace a také na to, že může svůj názor vyjadřovat prostřednictvím prostředků masové komunikace. Druhý princip se týká toho, že novinář v jakékoli situaci musí zachovat objektivitu a informovat o událostech bez zaujatosti. Ve třetím principu se sděluje, že novinář má určitou sociální odpovědnost. Tento fakt od novináře vyžaduje, aby za každých okolností vystupoval v souladu s obecnými i osobními představami o etice. Čtvrtý princip se dotýká profesionální cti a říká, že představitelé této profese si musejí být vědomi vysokých standardů cti a zachovávat profesionální etiku. Novinář může odmítnout práci, pokud se přičí jeho morálnímu a etickému přesvědčení, dále je povinen v každém případě chránit zdroj svých informací. Svobodný přístup k informacím a účast na práci masmédií je téma, kterému se věnuje pátý princip. Novinář musí zajistit, aby veřejnost měla přístup k informacím a spoluúčast na práci masmédií, což v sobě zahrnuje fakt, že občan má právo na vyjádření svého nesouhlasu a jeho publikování. Šestý princip hovoří o tom, že novinář musí respektovat soukromý život a důstojnost občanů. Následující princip zahrnuje respektování zájmů společnosti, jejích demokratických institucí a společenské morálky. Osmý princip zavazuje novináře, aby si vážil všeobecných hodnot a kulturní rozmanitosti. Skutečný novinář musí hájit takové hodnoty, jako je mír, demokracie, práva a svobody člověka, národní osvobození. Spolu s tím musí prokazovat úctu určitým rozdílům jednotlivých kultur, jejich úspěchům a zvláštnostem. Svou prací by měl novinář napomáhat ve vytváření klimatu důvěry, spolupráce, dále by měl podporovat světový mír a lidskou solidaritu. Devátý princip mluví o tom, že novinář musí bojovat proti válkám, zdržovat se jakýchkoli projevů, které by ospravedlnily libovolné formy násilí, nenávisti, diskriminace, rasismu, tyranie apod. Skrze svoji práci by měl být schopen pomáhat odstraňovat nedorozumění mezi různými národy, probudit v obyvatelích své země vnímavost pro utrpení ostatních nehledě na jejich národnost, náboženství, pohlaví či jazyk. Poslední princip se zabývá

rozvojem nového světového informačního a komunikačního řádu. Povinností novináře je podporovat demokratizaci mezinárodních vztahů v oblasti informací, chránit a rozvíjet mírové a přátelské vztahy mezi zeměmi i mezi národy.⁴¹

V roce 1997 skupina vlivných amerických novinářů znepokojena nepříznivým vlivem masmédií na společnost a také snížením důvěryhodnosti všech typů prostředků masové komunikace, vytvořila Výbor znepokojených novinářů (Committee of Concerned Journalists). Výbor během několika let organizoval setkání, prováděl průzkumy veřejného mínění týkajících se různých témat, vyzývali novináře a čtenáře k účasti v sociologických anketách. Obrovské množství odborníků se zúčastnilo práce Výboru a společně vytvořili devět základních pravidel novinářské činnosti v moderním světě:

1. *Pravdivost je prvořadým úkolem žurnalistiky.*
2. *Žurnalistika musí být loajální, a to především k občanům.*
3. *Podstatou žurnalistiky je důvěryhodnost.*
4. *Novináři si musejí uchovat nezávislost vůči událostem a lidem, o kterých informují.*
5. *Žurnalistika je povinna provádět nezávislý monitoring činnosti vládních orgánů.*
6. *Žurnalistika je povinna poskytnout svůj informační prostor pro otevřené diskuse s cílem informovat o společenské kritice a nacházet kompromisy.*
7. *Žurnalistika se musí snažit, aby vytvářené materiály byly zajímavé a aktuální.*
8. *Musí informovat o novinkách komplexně i proporcionálně.*
9. *Je potřeba, aby pro novináře byly vytvořeny podmínky, které jim umožní pracovat ve shodě se svým svědomím.*“⁴² (viz Příloha A, s. III)

Daná pravidla tvoří základ, z něhož rostou etické představy o novinářské profesi a její normy.

---

⁴¹ MEDIASPRUT. *Proseccionalnaya etika jurnalista – mejdunarodnie i rossiiskie standarty*. [online]. © 2001-2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.mediasprut.ru/info/pravo/moral.shtml#prinzip>

⁴² KOLEKTIV AUTORŮ. *From journalists to journalists*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.britishcouncil.org/from_journalists_to_journalists_rus.pdf (překlad: Ing. Julia Uleeva)

2 Analýza stavu svobody projevu v kazachstánských masmédiích

Svoboda projevu je jedním z nejdůležitějších indikátorů toho, že stát se rozvíjí směrem k demokratickému zřízení. Existuje svoboda projevu v Republice Kazachstán? Na tuto otázku odpovídají někteří kladně, jiní záporně. Kazachstán se teprve nachází na cestě k demokracii a svoboda projevu zvítězí pouze tehdy, až bude přijat zákon o prostředcích masové komunikace, který umožní novinářům svobodně hovořit o nedostacích společnosti. Zatím má svoboda projevu na území Kazachstánu pouze deklarativní charakter.

V článku č. 20 Ústavy Republiky Kazachstán se říká:

„1. Je zaručena svoboda projevu i tvorby. Cenzura je zakázána.

2. Každý má právo svobodně přijímat a rozšiřovat informace jakýmkoli způsobem, který není zakázán. Seznam údajů, tvořících státní tajemství Republiky Kazachstán, je vymezen zákonem.

3. Zakazuje se propaganda nebo podpora násilné změny ústavního pořádku, narušení celistvosti Republiky Kazachstán, podryvání státní bezpečnosti, války, sociální, rasové, národnostní, náboženské, třídní a rodové nesnášenlivosti a také kultu osobnosti a násilí.“⁴³ (viz Příloha A, s. III)

Avšak jestli jsou tyto normy vyhlášené v základním zákoně státu - Ústavě – dodržovány či nikoli, je otázka. Na základě zkušeností pracovníků masmédií lze říci, že tyto normy se nedodržují, nebo alespoň ne v plné míře. Nevládní organizace, které pracují v mediální sféře, zaznamenávají četné porušování práv novinářů na svobodu projevu, svobodu slova. V mnohých případech je svoboda projevu omezována i samotnými zákony Republiky Kazachstán, a to včetně Zákona o prostředcích masové komunikace.

2.1 Legislativy Republiky Kazachstán upravující činnost masmédií

I když to zní značně paradoxně, dá se říci, že svoboda projevu v Kazachstánu je omezena Zákonem o prostředcích masové komunikace. Podle mínění nezávislé novinářské organizace působící na území Kazachstánu, která je známa pod názvem

---

⁴³ KONSTITUZIONNIJ SOVET RESPUBLIKY KAZACHSTAN. *Konstituciya RK*. [online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.constcouncil.kz/rus/norpb/constrk> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

Mezinárodní nadace ochrany svobody projevu Adil soz, se legislativa ubírá cestou zpřísnění jednotlivých práv masmédií a jejich neustálého omezování. Například pokud v zákoně o prostředcích masové komunikace z roku 1999 existovala roční lhůta pro podání žádosti o odškodnění za morální a materiální škody, tak v pozdějším znění zákona o prostředcích masové komunikace z roku 2006 tento řádem omezující promlčecí dobu byl vyškrtnut. Z toho vyplývá, že ten, kdo se cítil poškozen prací novinářů, je mohl žalovat z důvodu újmy na cti či majetku do jednoho roku od publikování článku, či vysílání programu, v současné době tak může učinit i za pět či deset let. Promlčecí lhůta v Kazachstánu pro novináře neexistuje. Neexistenci právního pojmu jako je promlčecí lhůta využívají nejvíce zkorumpovaní političtí činitelé, kteří se stali hlavními hrdiny článků investigativní žurnalistiky. Žádají odškodnění za újmu, jež jim tímto vznikla. Princip ochrany dobrého jména, dobré pověsti, využívají jmenovaní úředníci, veřejní činitelé i politici k tomu, aby nemohli být kritizováni oni ani jejich práce.

V nyní platném zákoně dokonce nejsou uvedena žádná antimonopolní omezení. Dříve nemohla jedna fyzická osoba nebo právnická osoba vlastnit více než jeden prostředek masové komunikace. V současnosti může být jedna fyzická osoba majitelem i několika televizních společností. Tato legislativní úprava vedla k monopolizaci prostředků masové komunikace, které se prakticky úplně kontrolované státní správou. Například do mediálního holdingu Nur-Media patří noviny⁴⁴ Liter, Ajkyn, Strana i mir, Dala men kala a Kazakstan temiržolšysy. Kromě toho součástí Nur-Media je i dceřiná společnost Rauan media grupp, a.s., do níž patří televizní společnost Astana, rozhlasové stanice NS a Delovaja volna, noviny Izvestija-Kazachstan, Turkestan a Nur Astana.

V legislativě upravující činnost masmédií chybí hranice pokut, které by měli novináři či masmédiá zaplatit poškozené osobě za pomluvu. V důsledku čehož jsou redakce novin žalovány o miliony tenge⁴⁵ za údajně způsobenou morální škodu a ztrátu dobré pověsti. Často vedou tyto soudní procesy k bankrotu toho kterého masmédiá a jeho zrušení.

---

⁴⁴ NUR-MEDIA.TOO«Nur-Media».[online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z:<http://www.too-nur-media.satu.kz>

⁴⁵ Tenge – národní měna Republiky Kazachstán

Mezinárodní nadace ochrany projevu Adil Soz byl v Kazachstánu zaregistrován jako právnická osoba se statusem veřejné osoby dne 12. dubna 1999. Hlavním cílem této nadace je vytvoření otevřené občanské společnosti cestou vytvoření a každodenní podpory svobodné, objektivní a progresivní žurnalistiky na území celého státu.

„Difamace (z lat. diffamatio «zveřejnění, šíření») se rozumí rozšiřování nepravdivých znevažujících a kompromitujících sdělení, které však nemusejí být hanlivého nebo urážlivého charakteru; činnost, jež je v trestním právu charakterizována jako přestupek a je blízká hanobení, avšak od něj se odlišuje především těmito dvěma příznaky:

- 1).pomluva je publikování jakýchkoli pomlouvačných faktů v tisku, zatímco k hanobení může dojít jak v tisku, tak slovně nebo písemně na veřejnosti;*
- 2).při pomluvě je trestní skutek naplněn v samém uveřejnění pomlouvačných faktů v tisku. Na rozdíl od toho se hanobením vždy rozumí vědomé uvádění lživých a nepřesných informací.“⁴⁶ (viz Příloha A, s. III)*

Z hlediska mezinárodních právních norem lze říci, že současný kazachstánský zákon o prostředcích masové komunikace má tyto nedostatky:

Ochrana práv a dobré pověsti ostatních osob patří mezi jednu z mála příčin, kvůli níž může být svoboda projevu a slova omezena podle bodu 3 článku 19 Mezinárodní úmluvy o občanských a politických právech.⁴⁷ Ovšem tento článek neznamená, že dané omezení je možné využívat k ochraně volených a jmenovaných politiků a veřejných činitelů před kritikou písemnou či slovní. Mezinárodní právo neschvaluje⁴⁸ tak širokou a svévolné výklady výše uvedených ustanovení Mezinárodní úmluvy. (najtia zdroj)

Mezinárodní právo týkající se difamace se v Kazachstánu často zmiňuje proto, aby mohla být potlačována svoboda projevu a slova. Nedávno provedená reforma občanského zákoníku změnila ustanovení, podle něhož mohly právnické osoby vznášet nároky k masmédiím různého typu na vyplacení finanční náhrady za utrpěnou nemateriální újmu, protože v masmédiích byly zveřejněny materiály neodpovídající

---

⁴⁶NACIONALNAYA POLITICHESKAYA ENCIKLOPEDIYA. *Diffamacia*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.politike.ru/dictionary/865/word/difamacija> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

⁴⁷ ADILET.GOV. *Zamechaniya Komiteta OON po pravam cheloveka po dokladu ob ispolnenii Mejdunarodnogo pakta o grazhdanskich I politicheskich pravach*. [online]. © 21.07.2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilet.gov.kz/ru/node/30636> (překlad: Julia Uleeva)

⁴⁸ ADILSOZ. *Poyasnitelnaya zapiska k predlozeniyam koalizij NPO «20-bap» v proekt Ugolovnogo kodexa RK*. [online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/pojasnit-NGO-k-projektu-UK-RK-pdf>

skutečnosti, diskreditující čest, důstojnost a pověst. Avšak v kazachstánské legislativě dodnes zůstalo několik právních mezer, které dovolují využívat difamaci ne jako možnost reálné ochrany pověsti ostatních osob, jak je to kodifikováno v Mezinárodní úmluvě, ale s jinými cíli, například jako možnost „vyřizování si účtů s nepohodlnými novináři“ za jejich kritické články. K takovým mezerám lze bezesporu zařadit:

„a) umožnění veřejným činitelům ve státní správě podat žalobu na masmédia a jejich pracovníky z důvodu difamace;

b) neexistence právní ochrany osoby či instituce podezřelé z neúmyslné nepravdivé i pravdivé difamace;

c) neexistenci norem v občanském právu, které by jasně vymezovaly fakta od domněnek;

d) neexistence jasného stanovení promlčecí lhůty u případů týkajících se difamace;

e) neexistence ustanovení maximální výše finanční náhrady za difamaci, kterou musejí masmédia nebo jejich spolupracovníci uhradit poškozené osobě. Přijetí takové normy by vyloučilo možnost bankrotu prostředků masové komunikace.“⁴⁹ (viz Příloha A, s. IV)

2.2 Problém kriminalizace práce novinářů

V Republice Kazachstán dochází často k trestnímu stíhání novinářů, kteří se snaží ve své práci uplatňovat právo na svobodu projevu a slova. Děje se to proto, aby jejich právo bylo omezeno. V Kazachstánu je uzákoněna trestní odpovědnost za difamaci podle paragrafu 129 Trestního zákoníku RK o pomluvě a paragrafu 130 TZ RK o nactiutrhání. Koalice NPO 20-bap, do níž patří i výše zmíněná Mezinárodní nadace ochrany svobody slova Adil soz, vystoupila s požadavkem, aby tyto paragrafy Trestního zákoníku RK byly dekriminalizovány, neboť stanovení odpovědnosti za toto porušení zákona již stanovuje Občanský zákoník.

Koalice «20-bap» je tvořena nevládními kazachstánskými organizacemi, jejichž cílem je reformovat právní předpisy o informacích v souladu se článkem 20 Ústavy RK a mezinárodních principů definujících svobodu projevu. Mezi členy koalice se počítají: NPO Adil Arka, Adil soz, Batys-info, Internews-Kazachstan, OF Charta pro lidská

---

⁴⁹ ADILSOZ. *Poyasnitelnaya zapiska k predlozeniyam koalizij NPO «20-bap» v projekt Ugolovnogo kodexa RK.* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/pojasnit-NGO-k-projektu-UK-RK-pdf> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

práva, Kazachstánský mezinárodní úřad pro lidská práva a dodržování zákonů, MediaNet, Minber, Národní asociace provozovatelů televizních a rozhlasových stanic Kazachstánu, Severokazachstánské právní mediální centrum, Svaz novinářů Kazachstánu, Tilši.⁵⁰

Koalice NPO 20-bap navrhuje nové vydání Trestního zákoníku Republiky Kazachstán, v němž by se garantovalo plnění mezinárodních závazků Kazachstánu. V závěrečných doporučeních Komise pro lidská práva OSN ze dne 26. července 2011 pod číslem CCPR/C/KAZ/CO/1 „Přezkoumání zprávy Kazachstánu v souvislosti s článkem 40 Úmluvy“ (102. zasedání, Ženeva, 11. – 29. července 2011) bylo Republice Kazachstán doporučeno: *“Členský stát by měl zajistit, aby ochránci lidských práv a jednotlivé osoby měli možnost svobodně uskutečňovat právo na svobodu projevu a mohli svobodně vyjadřovat svůj názor ve shodě s Úmluvou. V souvislosti s tím musí členský stát přezkoumat své právní předpisy o difamací, pomluvě a utrhaní na cti s tím, aby tyto body byly plně v souladu s ustanoveními Úmluvy.”*⁵¹ (viz Příloha A, s. IV) Zavedení daného doporučení do praxe znamená, že ke dni publikování další zprávy, tedy k roku 2014, by už difamace, pomluva a utrhaní na cti měly být dekriminlizovány.⁵² To byla odpověď Komise pro lidská práva OSN na návrhy na změnu Trestního zákoníku Republiky Kazachstán předkládané koalicí NPO 20-bap.

V dubnu roku 2011 se prezident Republiky Kazachstán N. Nazarbajev v rozhovoru pro list Washington Post jednoznačně vyslovil pro to, aby pomluva a utrhaní na cti byly zařazeny do kategorie občanskoprávních sporů: *„Nasloucháme hlasu naší stále silící občanské společnosti, který volá po tom, aby se urychlily změny v kultuře dodržování lidských práv a svobod. My například chápeme pomluvu nikoli jako čin trestněprávní odpovědnosti, ale občanskoprávní odpovědnosti, abychom se tak*

---

⁵⁰INTERNEWS KAZAKHSTAN. *Zazavlenie koalicii NPO 20-shy Bap o novom proekte Ugolovnogo kodexsa RK.* [online]. © 25.01.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.internews.kz/newspage/25-01-2013/708>

⁵¹INTERNEWS KAZAKHSTAN. *Zayavlenie koalicii NPO 20-shy Bap o novom proekte Ugolovnogo kodexsa RK.* [online]. © 25.01.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.internews.kz/newspage/25-01-2013/708> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

⁵²ADILET.GOV. *Zamechaniya Komiteta OON po pravam cheloveka po dokladu ob ispolnenii Mejdunarodnogo pakta o grazhdanskich I politicheskich pravach.* [online]. © 21.07.2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilet.gov.kz/ru/node/30636>

*podporovali svobodu projevu a vyjádření vlastního názoru a abychom stav v této věci panující u nás sjednotili s nejlepší mezinárodní praxí.*⁵³(viz Příloha A, s. IV)

Komise pro lidská práva při Prezidentské kanceláři ve zprávě „O situaci v oblasti lidských práv v Republice Kazachstán za rok 2011“ také doporučuje: „*Pokračovat v práci na dekriminalizaci podstaty pomluvy a utrhaní na cti na legislativní úrovni, dále pokračovat v úsilí převést tyto skutky v budoucnu do kategorie občanskoprávní odpovědnosti.*“⁵⁴(viz Příloha A, s. V)

Argument, že trestní odpovědnost za pomluvu a utrhaní na cti je nezbytná kvůli ochraně cti a dobré pověsti každého občana, je neopodstatněný, neboť svoboda projevu je stejně nedotknutelným právem člověka a je deklarována Ústavou RK. K obnovení dobré pověsti z důvodu pomluvy či utrhaní na cti je možné použít i jiných cest, například právo odpovědět, právo na omluvu, kompenzace morální újmy.

Za zmínku stojí fakt, že podle údajů průzkumu, který provedli korespondenti Mezinárodní nadace pro ochranu svobody projevu Adil soz na území celého Kazachstánu, v roce 2012 bylo vzneseno 16 obvinění proti masmédiím a novinářům z trestného činu⁵⁵ Podle těchto informací například 5. prosince vynesl Petropavlovský městský soud Severokazachstánské oblasti RK rozsudek ve věci obvinění redaktora tiskové agentury Kazach-Zerno Sergeje Bukatova a majitele agentury Mansura Rasulova za šíření pomluvy.⁵⁶ Nakonec soud M. Ruslova obvinění pro nedostatek důkazů zprostil a propustil jej. Sergej Bukatov byl shledán vinným a byl odsouzen k jednomu roku odnětí svobody.

V publikacích, na základě jejichž obsahu byl Bukatov odsouzen, bylo uvedeno, že státní terminál v Kaspickém moři nemá žádná přesná pravidla, podle nichž by byla řízena jeho činnost, což způsobuje obrovské problémy vývozcům obilí a vytváří podmínky pro korupci. Protože neexistují jasně stanovená pravidla, každý z úředníků

---

⁵³ADILSOZ. *Dekriminalizaciya klevety:za i protiv.*[online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2012/10/Doklad-po-novomy-UK-RK_20.09.12.pdf (překlad:Ing Julia Uleeva)

⁵⁴GOLOS SVOBODY CENTRALNOJ AZII. *Experty: Kazakhstanu neobchodimy zakony o dostupe k informacii i zashite personalnykh dannykh.* [online]. © 25.12.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.vof.kg/?p=8036> (překlad:Ing. Julia Uleeva)

⁵⁵ Paragraf č. 129 a č. 130 TZ RK

⁵⁶ Paragraph č. 129 TZ RK

se může rozhodovat pouze podle svého názoru a určit, jakému podnikatelskému subjektu poskytne při expedici obilí přednost.⁵⁷

6. ledna roku 2013 byl na svobodu propuštěn šéfredaktor listu Alma-Ata Info Ramazan Jesergepov, který si odpykal trest ve věznici se zpřísněným režimem UŽD 158/2 v Taraze. Novinář byl zatčen 6. ledna v roce 2009 a 8. srpna toho roku byl soudem č. 2 v Taraze odsouzen podle paragrafu 172 odstavec 1 a paragrafu 339 odstavec 2 Trestního zákoníku RK (nezákonné shromažďování informací obsahujících státní tajemství). Byl mu vyměřen trest odnětí svobody na tři roky ve věznici se zpřísněným režimem. Ramazan Jesergepov si odpykal trest v plné výši. Kromě toho podle rozsudku se nesmí věnovat publicistické činnosti dva roky po odbytí si trestu.⁵⁸

Podnětem pro trestní stíhání se stal článek s názvem „Kdo vládne naší zemi – prezident nebo KNB⁵⁹“ publikovaný v listu Alma-Ata Info 21. listopadu 2008. V článku byl zveřejněn dopis vedoucího oblastní správy Rady národní bezpečnosti Žambylského kraje předsedovi KNB Amangeldy Šabdarbajevovi. 9. ledna 2013 na tiskové konferenci v Almaty Ramazan Jesergepov prohlásil, že se hodlá věnovat činnosti spojené s ochranou lidských práv. Jak uvedla prezidentka veřejné nadace „Novináři v nouzi“ Rozlana Taukinová, R. Jesergerov byl touto nadací osloven a požádán, aby se stal ředitelem této organizace. Ramzan Jesergerov tuto nabídku přijal.⁶⁰ 21. prosince 2012 městský soud č. 2 Semeja přijal k projednání soukromou žalobu pana Timura Džartybajeva, v níž podle paragrafu 129 TZ RK obvinil novinářku Natalii Drozdeckou píšící pro časopis Spektr z pomluvy. Žalující strana je přesvědčena, že v publikovaném článku s názvem „Stává se, že takhle ztratíte svůj byt...“ novinářka o něm zveřejnila nepravdivé a pomlouvačné informace. Ve zmíněném materiálu se mluvilo o tom, jak obyvatel A. Ponyzko v důsledku protizákonného jednání skupiny osob přišel o svůj byt, a také o tom, jak několik let marně u soudu bojuje

---

⁵⁷ ADILSOZ. *Monitoring narushenij svobody slova v Kazachstane v dekabre 2012 goda*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/monitoring-12.12.pdf>

⁵⁸ ADILSOZ. *Monitoring narushenij svobody slova v Kazachstane v dekabre 2012 goda*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/monitoring-12.12.pdf>

⁵⁹ KNB – Komitet nacionalnoj bezopasnosti Respubliky Kazachstan

⁶⁰ ADILSOZ. *Monitoring narushenij svobody slova v Kazachstane v dekabre 2012 goda*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/monitoring-12.12.pdf>

za spravedlnost. Zajímavé je, že T. Džartybajev, který je v současné době vlastníkem předmětného bytu, v článku vůbec jmenován není.⁶¹

Pro poznání skutečného stavu postavení masmédií v Republice Kazachstán a uplatňování základního občanského práva svobody projevu lze uvést poslední údaje mezinárodní organizace pro ochranu lidských práv Human Rights Watch. Ve zprávě této organizace se mluví o stavu lidských práv v celém světě za rok 2012. Je tady také uvedeno, že Kazachstán dosud neprovedl dlouho slibované reformy v oblasti lidských práv. Místo toho se ve zprávě zmiňují nové negativní momenty: blokování přístupu k webovým stránkám, zachování omezujících pozměňovacích návrhů v legislativě o svobodě médií. Human Rights Watch kritizuje fakt, že nadále dochází k pronásledování nezávislého tisku a nezávislých občanských aktivistů. Ve zprávě se říká, že: „*podmínky pro svobodné vyjádření vlastního názoru zůstávají stále nepříznivé, neboť vedoucí funkce v hlavních prostředcích masové komunikace zaujímají osoby loajální vládě, nadále dochází k obtěžování nezávislých novinářů a také nedošlo ke zrušení ochranných kompenzací v občanských soudních sporech o ochraně cti a dobré pověsti a trestních postihů za pomluvu.*“⁶² (viz Příloha A, s. V)

Jak je uvedeno v Celosvětové zprávě organizace Human Rights Watch, v roce 2012 státní moc Kazachstánu a Uzbekistánu zesílila pronásledování nejhlasitějších kritiků vlády, přičemž ani v jednom z pěti středoasijských států nebyla přijata žádná seriózní opatření k řešení zastaralých problémů s lidskými právy, jako je například tak rozšířená beztrestnost za mučení. V Kazachstánu se začalo s krutým a bezprecedentním potlačováním svobody projevu a politického pluralismu, které bylo doprovázeno uvězněním známých opozičních a občanských aktivistů a zakázáním činnosti poziční skupiny a klíčových nezávislých masmédií.

---

⁶¹ ADILSOZ. *Monitoring narushenij svobody slova v Kazachstane v dekabre 2012 goda.* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/monitoring-12.12.pdf>

⁶² COMUNICOM NEWS. *Doklad HUMAN RIGHTS WATCH po Srednej Azii: Uchudsheniya v Kazakhstane i Uzbekistane shokiruyt.* [online]. 1.02.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.blog.comunicom.ru/?p=2614> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

2.3 Problém politické korektnosti v kazachstánských masmédiích a výskyt porušování práv masmédií a novinářů

Mezinárodní nadace pro ochranu publicistiky Adil soz každý měsíc registruje desítky případů porušování práv masmédií a novinářů, které zveřejňuje na svých webových stránkách, rozesílá získané informace různým nestátním institucím a také státním úřadům Kazachstánu včetně Nejvyššího soudu. Mezi nejčastější porušení lidských práv na území Republiky Kazachstán patří:

- ✓ neoprávněné omezování získávání společensky důležitých informací;
- ✓ neoprávněné zamítnutí poskytnutí společensky důležitých informací, nebo neoprávněné prodlužování lhůt jejich poskytnutí;
- ✓ útoky na novináře a masmédiá;
- ✓ vyhrožování novinářům, médiím i jednotlivým občanům;
- ✓ bránění novinářům v jejich zákonné profesionální činnosti;
- ✓ porušování práv masmédií týkajících se svobody projevu a tvorby.

Ve Celosvětové zprávě bylo uveřejněno mnoho konkrétních případů týkajících se všech výše uvedených bodů. K tomuto neoprávněnému omezování získávání společensky důležitých informací došlo v prosinci roku 2012:

4. prosince

Jaroslava Neumenková, Megapolis, město Astana

4. prosince se vlastní dopisovatelka listu Megapolis Jaroslava Naumenková sekala s tím, že na diskuzi u kulatého stolu s názvem „Vzájemná spolupráce zemí Střední Asie a Afganistánu v otázkách ekonomického rozvoje a regionální bezpečnosti“, kterou organizovalo tiskové oddělení Mažilisa parlamentu RK, nebyly rozdány podkladové materiály v ruštině. Požádala tedy o tyto materiály v angličtině, ale ukázalo se, že v tomto jazyce také nejsou připraveny. O této situaci Jaroslava Naumenková informovala v článku na stránkách svého domovského listu a obrátila se na vedoucí tiskového oddělení Mažilisa Nurlanu Nigmatullinovou. Kromě toho si také novinářka postěžovala na obhroublé chování pracovníků tiskového oddělení.

7. prosince

Irina Pritulová, Nikolaj Ivanov, TV Otyrar, město Šymkent

Askan Žaparov, ředitel továrny «Maxlightgroup» v Šymkent, vyrábějící energeticky úsporné žárovky, odmítl poskytnout interviu novinářce televizní stanice Otyrar Irině Pritulové. Své odmítnutí vysvětlil tím, že nechce spolupracovat s daným mediálním holdingem. Poté, co filmový štáb opustil jeho kancelář, ředitel továrny rozhodl, že jeho podnik nadále nebude spolupracovat s žádným prostředkem masové komunikace.

12. prosince

Televizní stanice KTK, město Almaty

Bauyržan Abdešev, občan Republiky Kazachstán, se jménem skupiny mládeže obrátil na ministra kultury a informací Darchana Mynbaje s požadavkem, aby zakázal z moci své funkce televizní pořad „Pojď, vezmeme se“, který vysílá televizní stanice KTK. Bauyržan svou žádost zveřejnil na ministrově blogu. Podle jeho názoru výše zmíněný televizní pořad „podněcuje etnickou nenávist a narušuje, již tak křehkou, etnickou stabilitu v zemi! V tomto pořadu, který je vysílán v celé zemi, si Kazašky neustále vybírají muže jiných národností! (...) Na naše stížnosti televizní stanice nijak nereaguje, zaměstnanci, kteří s námi mluví, pokládají telefon! (...) Pokud náš požadavek bude zamítnut, tak jsme my, mladí lidé, připraveni vyjít do ulic a demonstrovat proti tomuto pořadu se všemi důsledky, které tato akce může přinést, jsme připraveni aktivně protestovat!“

Ve své odpovědi ministr vysvětlil, že televizní stanice KTK je soukromým podnikatelským subjektem, nezávislým prostředkem masové komunikace. Protože televizní program „Pojďme se vzít“ neporušuje zákonná práva a zájmy občanů ani státu, a proto Ministerstvo nemá právo ovlivňovat její vysílání.⁶³

2.4 Lidská práva a jejich zobrazení v kazachstánských prostředcích masové komunikace

Kteréhokoli z novinářů, kteří píší o společenských a politických otázkách, je možné považovat za ochránce lidských práv, neboť se ve svých článcích věnuje

---

⁶³ADILSOZ. *Monitoring narushenij svobody slova v Kazachstane v dekabre 2012goda*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/monitoring-12.12.pdf>

nejrůznějšími problémům obyčejných lidí, sociálních skupin, politických uskupení apod., čímž de facto ochraňuje jejich práva a zájmy. A jsou to právě novináři, hájící lidská práva, kteří se nejčastěji stávají terčem zájmu vládních garnitur. K umlčení těchto novinářů bývá nejčastěji využíváno soudního stíhání.

Představitelé kazachstánského mezinárodního úřadu pro lidská práva konstatují ve svém prohlášení z 25.zář 2012, že: „*současné problémy v oblasti svobody projevu a slova v Kazachstánu vyvolávají obavy a jsou alarmující, a to především z hlediska následujících tří bodů. Zaprvé se jedná o neustálé soudní spory z důvodu pomluvy a utrhání na cti vedené proti jednotlivým publikacím i novinářům.*“⁶⁴ (viz Příloha A, s.V)

Ochránce lidských práv znepokojuje i další fakt, a to rostoucí počet útoků na novináře a použití paragrafu Trestního zákoníku RK o rozdmýchávání sociální nenávisti proti opozičním politikům a aktivistům občanské společnosti. Na základě výše uvedeného doporučují čelným představitelům vládních orgánů Kazachstánu, aby ustanovili horní hranici výše odškodného pro nároky za pomluvu a aby zaručili nestranné vyšetřování faktů v případech útoků na novináře.

Jako příklad publikovaného materiálu týkajícího se právních otázek lze uvést článek novináře Viktora Mirošničenka, který byl uveřejněn naučně populárním společenskopolitickým listem Vremja pod názvem „Problémy s kýtou“. Jedná se o klasický případ, který je velmi často používán představiteli nevládních mediálních organizací během workshopů a seminářů pro novináře, kteří se specializují na právní témata.

30. listopadu 2006 byl v listu Vremja uveřejněn článek Viktora Mirošničenka s názvem „Problémy s kýtou“. V daném článku se hovořilo o tom, jak Sergej Sočilovič, obyvatel města Petropavlovsk, kousl při svém zatčení policejního seržanta do „kýty“. Seržant Daren Kusainov požadoval, aby byl novinář pohnán před soud za pomluvu a ponížení. Soudní proces trval více než půl roku. Během této doby se na případu vystřídali tři soudci a Mirošničenkovi bylo soudem přikázáno domácí vězení. Avšak později, přesně 23. července 2006, policista stáhl u Petropavlovského městského soudu

---

⁶⁴ TOTAL. *Pravozaschitnikov trevozhat chastye iski protiv zhurnalistov v Kazakhstane*. [online].

© 25.09.2012 [cit.2013-02]

Dostupné z: http://www.total.kz/society/2012/09/25/pravozaschitnikov_trevozhit_chas (překlad:Ing. Julia Uleeva)

dříve podanou žalobu za urážku na cti na dopisovatele listu Vremja Viktora Mirošničenka, proto trestní řízení proti němu bylo pozastaveno. Policista k všeobecnému překvapení učinil nový krok a podal k soudu žádost o odškodnění za morální újmu a poškození dobrého jména na V. Mirošničenka, autora článku „Problémy s kýtou“, v němž se veřejně hovořilo o tom, co se stalo při policejním zatýkání, tedy o kousnutí do intimních partií. Žalující strana požadovala na obžalovaném odškodnění v celkové výši 100 tisíc tenge.

Novinář Viktor Mirošničenko oslovil Mezinárodní nadaci ochrany svobody projevu a slova a poprosil její expert, aby provedli lingvistický rozbor textu uveřejněného v listu Vremja. (viz Příloha B, s. VIII)

Komise ve složení dvou specialistů na lingvistiku, a to doc. PhDr. Žany Galimžanovny Amirovové, Ph.D. a profesora PhDr. Valentina Sergejeviče Li, Ph.D. prozkoumala z hlediska specifických lingvistických poznatků text publicistického charakteru, který byl doručen Mezinárodní nadaci autorem tohoto textu, panem V. I. Mirošničenkem, vlastního dopisovatele za Severokazachstánskou oblast listu Vremja. Cílem práce komise bylo vysvětlení následujících otázek:

„1. Jaké je obecné směřování článku V. I. Mirošničenka s názvem „Problémy s kýtou“, publikovaném v listu Vremja č. 47 (391) ze 30. listopadu 2006 a jaká je jeho žánrová specifičnost?

2. Obsahuje publicistický text informace negativního charakteru o osobě seržanta Kusainova a jeho služební činnosti?

3. Jsou výrazy „policejní zadek“, „zadnice staršího policejního seržanta Daurena Kusainova“, „kýta Kusainova“, „zadek policisty“ urážlivými (poškozující čest a lidskou důstojnost D. Kusainova), charakterizují seržanta Kusainova jako osobnost a vymezují jeho služební činnost?

4. Jsou v publicistickém textu uvedena přímo autorova (V. I. Mirošničenko) slova o tom že seržant D. Kausianov dusil S. Sočiloviče svým zadkem?“⁶⁵ (viz Příloha A, s. VI)

Na základě provedené analýzy došla komise k následujícím zjištěním. Obecným záměrem publikování tohoto článku je, aby přitáhl pozornost veřejnosti k problematice metod, které jsou používány představiteli orgánů činných v trestním řízení. V textu

---

⁶⁵ BISHMANOV, B.M. *Politikorrectnost v SMI Kazakhstana: poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s. 452. ISBN 9965-9311-6-X (s.323) (překlad: Ing. Julia Uleeva)

daného článku je ve formě výroku uvedena negativní informace o výkonu služby seržanta Kusainova, při níž zatýkal S. Sočiloviče. V textu se rozebírá především fakt, že seržant Kusainov znemožňoval zadrženému volně dýchat, neboť mu svým pozadím seděl na obličej. V textu není uvedena přímá charakteristika osobnosti seržanta Kusainova. Autor použil řadu termínů a slovních spojení, jako je například „policejní zadek“, „zadek policisty“ apod. Tyto výroky však nemají urážlivý charakter, neboť autor má na mysli pojmenování „části lidského těla, která se nachází pod zády“, nikoli však charakteristiku seržanta D. Kusainova. Daná slova tvoří individuální styl novináře, současně však nepřekračují rámec spisovného ruského jazyka. V textu jsou také uvedeny informace o tom, že seržant Kusainov dusil určitou částí svého těla zadrženého S. Sočiloviče. V těchto případech se jedná o citaci samotného zadrženého a o citaci soudní lékařské zprávy. V jednom případě je použil sám autor textu, novinář V. I. Mirošnienko, avšak pouze jako citaci dvou předchozích výroků.⁶⁶

2.5 Státní zakázka jako prostředek provádění státní informační politiky v prostředcích masové komunikace

V Republice Kazachstán jsou prostředky masové komunikace financovány ze státního rozpočtu proto, aby stát mohl provádět svoji informační politiku, jinak také státní zakázky na poli informací. Masmédia, která dostávají státní zakázky, jsou vlastně podrobeny neustálé cenzuře státních úředníků, kteří kontrolují její splnění jak v tiskovinách, tak v televizních a rozhlasových stanicích.

Nestátní organizace pracující ve sféře žurnalistiky Media-centr provedla průzkum v oblasti státního financování prostředků masové komunikace. Nejdříve byla provedena expertní anketa šéfredaktorů, redaktorů a vlastníků masmédií ve všech oblastech Kazachstánu, potom byly shromážděny a zpracovány veškeré informace o státních zakázkách v kazachstánských masmédiích za poslední 3 roky. Výsledkem celého výzkumu je seznam všech masmédií, která dostala státní zakázku. Seznam je publikován na oficiálních webových stránkách organizace www.presscenter.kz.

---

⁶⁶ BISHMANOV, B.M. *Politikornektnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s. 452. ISBN 9965-9311-6-X (s.323) (překlad:Ing. Julia Uleeva)

Organizace Media-centr během průzkumu zjistila následující skutečnosti. V roce 2009 se na státní informační politiku vydalo jen z rozpočtu Ministerstva kultury a informací 1,9 miliardy tenge (12 miliónů dolarů), v roce 2010 už to bylo 2,319 mld. tenge (15 mil. dolarů), v roce 2012 se částka vyšplhala na neuvěřitelných 22,748 mld. tenge (152 mil. dolarů).⁶⁷ Proces rozdělování těchto finančních prostředků vyvolává mnoho otázek a pochybností. Je totiž absolutně neprůhledný, i když státní správa formálně vypisuje konkurzy pro potenciální dodavatele veřejných zakázek.

I když v zemi existuje velká konkurence a výběrového řízení se účastní mnoho subjektů, veřejné zakázky vyhrávají každý rok stále ta samá masmédia. Lze to odůvodnit tím, že neexistuje průhledná metodika určení a vytvoření podmínek, která musí masmédia splnit, aby se mohla ve veřejné soutěži uspět. Na dotaz, který zaslala organizace Media-centr Ministerstvu kultury a informací a akimovi hlavního města Astany, přišla odpověď, v níž se psalo: „podmínky se formulují vzhledem k ročnímu plánu státních zakázek“. Tady je nutné poznamenat, že skoro jedna třetina všech státních finančních prostředků je vynakládána na propagační materiály. Největší část z této sumy sloužila k „vytváření pozitivního obrazu měst Astana a Almaty“, „vysvětlení činnosti vlády, jednotlivých ministerstev a státních úřadů“. Podle slov ředitelky Media-centr Diany Okremové si „z peněz daňových poplatníků dělá stát sám sobě reklamu a propagaci. Otázkou zůstává, nakolik je to korektní, efektivní a vhodné?“⁶⁸ (viz Příloha A, s. VI)

Situace, která vznikla v oblasti masmédií v důsledku přidělování mnohamilionových státních zakázek, vede jednoznačně k podřízenému postavení prostředků masové komunikace vůči státní moci. Masmédia zveřejňují pouze to, co je schváleno úřednickým aparátem, jenž tak kontroluje plnění státních zakázek. Obsah všeho uveřejněného musí být pozitivní. Kritické materiály se za splnění podmínek státní zakázky nepovažují. Mimo to státní orgány také nutí občany, aby si masmédia, která plní státní zakázky, předplatili. V důsledku této dobře vymyšlené mašinérie tak odpadá starost najít nové čtenáře, respektive diváky, a neztratit ty stávající, rozvíjet redakční

---

⁶⁷ SLIDESHARE. *Gosudarstvennii zakaz v media-sfere v Kazakhstane*. [online]. © 19.11.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/KazakhstanPressClub/goszakaz>

⁶⁸ PRAVOVOJ MEDIA CENTR. *Goszakaz v SMI*. [online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.legalmediacenter.kz/2012-10-04-11-17-13.html> (překlad:Ing. Julia Uleeva)

management. Masmédia jsou tak od počátku postavena do nevýhodné role, což zbrzdí rozvoj mediálního trhu, v některých případech ho přímo decimuje.

Hodnocení, prováděné státním aparátem, efektivnosti vynaložených finančních prostředků je založeno na velmi jednoduchém změření celkové tiskové plochy a vysílacího času. Zatímco tvůrčí, intelektuální práci hodnotit na základě čtverečných centimetrů prostě není možné. Výsledky studie provedené společností Media-centr byly prezentovány na diskuzním fóru u kulatého stolu v hlavním městě Astana za účasti nejvyšších státních představitelů z Ministerstva kultury a informací.

Na výše uvedené diskusi u kulatého stolu prezentovala společnost Article 19⁶⁹ svůj referát o zkušenostech se státními zakázkami v Evropě. Podle slov Gulmiry Biržanové, právničky organizace Media-centr, patří mezi hlavní body, které bychom měli od evropských zemí jednoznačně přijmout, je praxe nepřímých dotací pro masmédia. Tyto nepřímé dotace předpokládá, že finanční prostředky budou rozděleny nezávislým státním orgánem s účastí veřejnosti. Tato praxe by umožnila vybudovat jeden z hlavních pilířů svobodné publicistiky – nezasahování státu do práce redakcí jednotlivých masmédií.

K čemu slouží státní zakázky vysvětlil účastníkům debaty u kulatého stolu Předseda výboru pro informace a archívy Ministerstva kultury a informací Bolat Kaljanbekov. Prohlásil, že státní zakázky jsou v první řadě orientovány na rozšiřování informací, které hrají z hlediska společnosti důležitou roli. Dále vysvětlil, že *„největší objem státních zakázek tvoří informace propagující zdravý životní styl, prevenci drogové závislosti, kulturní a etická výchova nejmladšího pokolení, dětí a mládeže. Co se týká určení a vytvoření podmínek přijetí masmédií do veřejné soutěže je pravda, že tady stát pracuje poněkud samostatně, bez spoluúčasti společnosti. Podmínky jsou formulovány na základě těch priorit, které vyhláší prezident ve svých projevech a které jsou uvedeny i ve Strategii-2030. Z toho vycházíme při vyhlášení podmínek. Jsou tradiční – rozšiřování myšlenek prezidenta, hlavní město Astana ... . Neřekl bych, že se nějakým zásadním způsobem mění. Jestliže má společnost nějaké návrhy, rádi je posoudíme. Každý rok před námi stojí úkol, který nám zadává vláda a hlava našeho*

---

⁶⁹ Article 19 je mezinárodní organizace bojující za svobodu projevu a vyjádření vlastního názoru. Název je odvozen od Článku 19 Všeobecné deklarace lidských práv, který říká: Každý člověk má právo na svobodu přesvědčení a projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyjádřit své mínění bez překážek, vyhledávat, získávat a dále rozšiřovat informace a myšlenky jakýmikoli

*státu, abychom vytvářeli pozitivní obraz našeho hlavního města, pozitivní obraz celé naší země. Masmédia v rámci státní zakázky mluví o rozvoji v našem státě, sdělují tuto potřebnou informaci, jejich práce je velice účinná.*⁷⁰(viz Příloha A, s. VII)

Na základě závěrů debaty u kulatého stolu předložili odborníci Ministerstvu kultury a informací tato doporučení:

- ✓ vypracovat metodiku určení a vypracování podmínek pro získání veřejných zakázek a dále vypracovat systém hodnocení plnění státních zakázek. Vytvořit podrobné schéma, podle něhož se budou zakázky zveřejňovat v různých typech masmédií;
- ✓ vypracovat kritéria efektivity státních zakázek pro prostředky masové komunikace;
- ✓ vypracovat systém dotací pro masmédia. Například finanční prostředky, které jsou nyní určeny pro státní zakázky, směřovat na rozvoj národního mediálního resortu a nikoli ke konkrétním organizacím pracujícím na mediálním poli. V rámci této reformy by mohly být ušetřené finanční prostředky použity na dotaci cen novinového papíru, na poskytování slev na daních, na snížení sazeb za distribuci tištěného materiálu atd.;
- ✓ vytvořit veřejnou radu při Ministerstvu kultury a informací pro určení struktury státních zakázek, aby proces vyhlašování, udělování a hodnocení státních zakázek pro prostředky masové komunikace byl transparentní.

Doporučení byla adresována Ministerstvu kultury a informací, poslancům parlamentu, Ministerstvu financí, zástupcům veřejnosti, nevládním neziskovým organizacím, masmédiím a odborníkům na problematiku prostředků masové komunikace.⁷¹

---

⁷⁰RADIO AZATTYQ. *Goszakaz pouchayt odni i te zhe SMI, govoryat experty*. [online]. © 03.07.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://rus.azattyq.org/content/goszakaz-smi-kazakhstan/24633580.html> (překlad: Ing. Julia Uleeva)

⁷¹SLIDESHARE. *Problemy i perspektivy praktiki gosudarstvennogo zakaza na provedenie informazionnoi politiki v SMI*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/KazakhstanPressClub/goszakaz>

3 Politická korektnost v masmédiích v Kazachstánu

V Kazachstánu, kde žije více než 100 národností a národů, kde se obyvatelstvo hlásí k muslimskému, křesťanskému a budhistickému vyznání v mnoha jejich modifikacích, je velmi nebezpečné zanedbávat politickou korektnost, neboť by se situace mohla velmi rychle vyostřit a vyústit v národnostní či náboženský konflikt. Politická korektnost (politically correct) je pojem, který bývá překládán jako „odpovídající ustanoveným pravidlům“, „korektnost v komunikaci“ nebo „veřejná zdvořilost“ a představuje ideologickou tendenci, jež se objevila v západních zemích v 60. letech 20. století. Idea politické korektnosti spočívá v nutnosti vyhybat se slovům a výrokům směřovaným k určitým sociálním skupinám, nebo je označujícím, které jsou považovány, nebo by mohly být považovány těmito skupinami za výrazy urážlivé a ponižující.

V knize Politická korektnost v masmédiích Kazachstánu: hledání harmonie byla poprvé provedena analýza publikací, v nichž se autoři zabývají pracovními, každodenními a sociálními konflikty. Uvedené publikace mohou z jedné strany vysvětlit, jak konflikt řešit, z druhé strany však mohou zapříčinit eskalaci konfliktu. Chování novinářů a redakcí masmédií, které může být zneužito pro transformaci konfliktní situace v konflikt, pro vyhocení (eskalaci) konkrétního konfliktního neustoupení ze svého názoru a přesvědčení, se nazývá konfliktogenní. Při zkoumání příčin národnostních a náboženských konfliktů si specialisté uvědomují, že mezi jinými faktory (politicko-právními, sociálně-ekonomickými) hraje významnou roli i komunikační faktor spojený s rozšiřováním informací v masmédiích.

„Prostředky masové komunikace realizují právo na svobodu projevu, avšak ne každý z nich dodržuje pravidlo politické korektnosti, tedy princip skutečné garance toho, že každý má skutečnou možnost vyjádřit své myšlenky bez toho, aniž by porušil práva a lidskou důstojnost ostatních osob. A mohou opravdu masmédiá zajistit možnost korektního sebevyjádření, a mohou přispět svou činností k předcházení konfliktů nebo k jejich regulaci? Jak správně poznamenal právník B. N. Pantělejev, „v některých případech právě politická korektnost funguje jako jediný možný mechanismus (zvláště autorem) zabraňující velkým společenským a sociálním otřesům a zamezující eskalaci národnostních konfliktů. Především se to týká informování v ruských (a lze říci i v kazachstánských – pozn. autora) masmédiích o dnes velmi

*populárních historických objevech a výzkumech v oblasti národnostní problematiky. Nejednou jsme již měli nešťastnou příležitost přesvědčit se o tom, nakolik je náš mnohonárodnostní dům křehký a jak lehce se může rozhořet tento konflikt, který po staletí doutná na této půdě!*⁷² (viz Příloha A, s.VI)

Ve Spojených státech amerických je za nejmarkantnější příklad politické korektnosti považován fakt, že ve vztahu k národnostem nebo etnickým skupinám a menšinám není společensky přípustné nazývat jejich představitele „černochoy“ (Negroes). Jednou z příčin je to, že tento výraz je blízký urážlivé nadávce „nigger“. Z toho samého důvodu není možno označovat příslušníky židovského národa slovem „kikes“ a hispánské Američany „latinos“. Původní obyvatelé Ameriky – Indiáni – považují za hrubé slovo „redskin“ a prosadili oficiální název svého etnika „native Americans“. V americké angličtině vznikla skupina slov, která ukazují na příslušnost jedince k určité etnické skupině a zároveň k jedinému americkému národu: Afro-American, Japanese American, Corean American apod., čímž na jedné straně konstatují různorodost americké společnosti, ale zároveň zdůrazňují výhody multietnické společnosti, která i přes svá specifika může vytvořit jeden celek.

Ve vztahu k sexuálním menšinám, tj. homosexuálům, lesbičkám, bisexuálům a transsexuálům politická korektnost považuje za nepřípustné, aby byla používána urážlivá označení typu „sodomiti“, „teplouši“ nebo „zvrhlíci“. A samozřejmě nemyslitelné jsou všechny verbální či nonverbální výzvy k jakékoli diskriminaci nebo pronásledování sexuálních menšin, propagování nenávisti k sexuálním menšinám, projevy homofobie, heterosexismus (heterosexuální šovinismus).

V západních zemích se při obchodních stycích a jednáních partneři striktně vyhýbají vtipům na s etnickou tematikou. V masmédiích těchto zemí se z důvodů politické korektnosti neobjevují v masmédiích anekdoty, vtipy či kreslený humor na toto téma. V Sovětském svazu a v současné době v následnických státech se naopak etnický humor těší velké popularitě. V „národnostních anekdotách“ se pohrávalo s typickými rysy některých národnostní a poté byly parodovány. Existovala tak například série anekdot o Čukčích, národech Kavkazu, Ukrajincích aj. Jak již bylo řečeno, tento stav přetrvává dodnes.

---

⁷² BISHMANOV, B.M. *Politikorektnost v SMI Kazachstana:poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s.452. ISBN 9965-9311-6-X (s.256) (překlad:Ing. Julia Uleeva)

V náboženské sféře snaha o zachování politické korektnosti došla tak daleko, že v některých anglicky mluvících zemích tradiční pozdrav Merry Christmas (veselé Vánoce) bývá často nahrazován neutrálním Happy Holidays (šťastné svátky), a to zvláště v těch případech, kdy je přání určeno lidem, jejichž náboženské vyznání není zřejmé nebo známé a také v oficiálních přáních určených široké veřejnosti.

Je třeba zdůraznit, že celá politická korektnost ve svém současném chápání v západních zemích zpravidla není závazná a od nikoho nevyžaduje, aby „miloval“ všechny černochoy, Hispánce nebo homosexuály. Tento prostředek pouze vyjadřuje názor, že člověk, který vyjadřuje nacionalistické, rasistické, homofobní nebo jiné xenofobní názory, nebude mít možnost je prezentovat veřejně a bude veřejností považován za politického vyvržence. Buď si musí své názory nechat pro sebe, nebo, v krajním případě, vyjadřovat svoje mínění na veřejnosti korektně, vyhýbat se radikalismu a propagandě nenávisti a nesnášenlivosti. Nedodržování kritérií politické korektnosti může vést k tomu, že mluvčí pocítí ostré důsledky svého počínání, dojde k podrytí jeho důvěryhodnosti a ztrátě dobré pověsti, zničení kariéry a vzniku mnohých jiných těžkostí v osobním i profesionálním životě.⁷³

Neschopnost profesionálně, odborně a kompetentně informovat o nejdůležitějších otázkách života společnosti, především o vzájemných národnostních, náboženských a stranických vztazích na jedné straně a strach z neoprávněného trestu kvůli špatné zkušenosti na druhé straně vedou k tomu, že masmédiá píší a informují o těchto problémech jen málokdy a ne vždy korektně. Veřejnost je v důsledku toho poškozena ve svém právu na poskytování a rozšiřování informací, což vede k omezení práva svobodné volby světového názoru a náboženství. Po provedení rozboru tiskového materiálu v kazachstánských masmédiích, jehož výsledky byly uveřejněny v knize *Politická korektnost v masmédiích Kazachstánu: hledání harmonie*, došli její autoři, uznávaní lingvisté s rozsáhlými zkušenostmi v oblasti textového výzkumu R. D. Karymsaková a Ž. G. Amirová spolu s politologem S. E. Žusupovem k závěru, že zkoumané texty obsahují řadu věcných i formálních chyb, kterých se dopustili novináři.

Používání tzv. konfliktogenních slov, výrazů, hodnocení a soudů, které naplňují skutkovou podstatu trestného činu (pomluva, urážka, podněcování sociální, nacionální, rasové a náboženské nenávisti a nesnášenlivosti, urážka národní cti a důstojnosti nebo

---

⁷³BISHMANOV, B.M. *Politkorrektnost v SMI Kazakhstana: poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s.452. ISBN 9965-9311-6-X

náboženských citů občanů a stejně tak propagandy nadřazenosti, výlučnosti nebo méněcennosti občanů z důvodů jejich příslušnosti k náboženské, kastovní, národnostní, rodové nebo rasové skupině apod.), by se samozřejmě měla všechna masmédiá vyhýbat, neboť svědčí o jejich vlastní neprofesionalitě a zároveň poškozují dobré jméno ostatních kvalitních prostředků masové komunikace. Důsledkem toho může být zahájení represivních kroků ze strany státních orgánů proti nepohodlným pracovníkům a redakcím v oblasti, které státní úřady budou obhajovat nekompetentností a kriminalizací představitelů novinářské profese, i když se chyby dopustili pouze někteří z nich.⁷⁴

Konfliktogeny a konfliktogenní informace.

Vznik konfliktní situace a její vyústění v reálný konflikt často zapříčiňují tzv. konfliktogeny. Specifické konfliktogeny se v praxi projevují i ve verbální a nonverbální složce konfliktů, z čehož vyplývá, že se mohou objevit i v novinářské práci. *„Konfliktogeny představují působení jedné nebo několika stran, které jsou ve vzájemném vztahu, patří mezi ně slova, gesta, hodnocení, posunky, soudy, které jsou schopny vyvolat konfliktní situaci a vyostřit ji do reálného konfliktního chování.“*⁷⁵ (viz Příloha A, s. VI)

Konfliktogeny verbálního a neverbálního charakteru, které tvoří součást konfliktu, představují takové chování novinářů a redakcí masmédií, které může být zneužito k vyostření (eskalaci) konkrétního konfliktního neustoupení ze svého názoru a přesvědčení. Konfliktogenní verbální a neverbální informace, které doprovázející konflikt, můžeme rozdělit do dvou skupin – taktické a řečové.

K taktickým konfliktogenům je možné zařadit specifické metody organizace prezentování informací, s jejichž pomocí se vytváří mylná představa o základních vlastnostech konfliktu (o jeho účastnících, příčinách, následcích apod.). Například tendenční výběr materiálu pro tiskový materiál, jednostranné informování o průběhu konfliktu, jeho příčinách či účastnících, volba vizuálů (fotografií, karikatur, které text doplňují nebo přecházející). Je třeba zmínit, že i nečinnost (redakce masmédiá nereaguje na probíhající konflikt) se může stát konfliktogenem.

---

⁷⁴ BISHMANOV, B.M. *Politikorrectnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s.452. ISBN 9965-9311-6-X

⁷⁵ BISHMANOV, B.M. *Politikorrectnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s.452. ISBN 9965-9311-6-X (s. 14) (překlad:Ing. Julia Uleeva)

Řečové konfliktogeny jsou slova a výrazy, které vyvolaly konflikt. Příčiny toho, proč se v textu podobná slova a výrazy objevují, mohou být různé (od neopatrného zacházení autora se slovy, unáhlenosti použití slovního hodnotícího výrazu až k úmyslnému použití jazykových prostředků hrubých a vulgárních, které urážejí a ponižují důstojnost a čest jednotlivých občanů a celých skupin).

Konfliktogeny jsou „nástrojem“, kterým novinář porušuje paragraf 143 Občanského zákoníku RK. Nesporným konfliktogenem jsou „nenávistné výroky“. Pod tímto termínem, který se poprvé objevil v anglojazyčném prostředí (z ang. hate speech – nenávistná řeč), se skrývají všechny nekorektní výroky na adresu etnických a náboženských skupin od těch nejtěžších, ve skutečnosti trestných (jako například otevřené výzvy k násilí), až k těm nejlehčím (jako například hanlivé přezdívky či vtipy).
Metody neobjektivního hodnocení konfliktů:

a) «Lepení» nálepek (nálepka – přenes., šablonovitá, formální, většinou záporná, krátká charakteristika někoho, něčeho).⁷⁶

Nálepky bývají různorodé a používají se k charakteristice legálně fungujících náboženských spolků („sekta“, „sektáři“, „totalitní kultury“ apod.), jejich členů („flandáci“, „zombie“, „ideologičtí diverzanti“ atp.), subjektů etnických konfliktů („nacionální šovinisti“, „fašisti“, „zrádci“, „falešní patrioti“ atd.).

Tento způsob informování o konfliktech, jejich subjektech a jejich chování může mít právní důsledky: „nositelé“ těchto nálepek se obracejí na soud se žádostí o ochranu cti, důstojnosti a dobrého jména včetně dobrého obchodního jména a ve většině případů tyto soudní spory vyhrávají. Ani taková skutečnost, že budou muset před soudem dokazovat, že zveřejňované informace v tisku odpovídají realitě, však novináře od napsání článku neodradí. Ale i odvolání *na „pohled autora“*, na svobodu projevu v tomto případě nehraje při soudním jednání žádnou roli a soud jej nepřijímá.

Hodnocení skrze nálepky, předávání negativních úmyslů je z hlediska společnosti nebezpečné. Od nálepky k vytvoření obrazu nepřítele je jen jeden krok, od obrazu nepřítele k násilí spáchaném na nepříteli – také jeden krok. A je zřejmé, že trestné činy, jejichž podstata má náboženský nebo etnický původ, nejsou považovány za obyčejné akty výtržnictví, i když poměrně často se objevují pokusy, aby se tyto skutky představily právě v takovém světle.

---

⁷⁶ BISHMANOV, B.M. Politkorrektnost v SMI Kazachstana:poisk garmonii. Almaty: Adil-soz, 2007. s. 452. ISBN 9965-9311-6-X

b) „Přidání etnicity“. Nejrozdílnější a nejkompexnější procesy probíhající ve společnosti se odrážejí v tiskovinách jako výsledek vlivu etnického faktoru. Zvláště patrné prosazování kategorie etnicity do popředí je u případů informování o jazykových problémech přítomných v různých situacích spojených s migrací. Spolu s neutrální formou předkládání materiálů věnovaných migrantům se vyskytují i materiály, v nichž převládajícími metodami, pomocí nichž novinář zobrazuje složitý jev, jsou fráze, živé popisy, metafory, šťavnaté zachycení reality. Přičemž obraz „nebezpečného cizího“ je vykreslován pomocí mimořádně negativních emocí: nedůvěrou, strachem nebo nepřijetím a nenávisí. Obsah takovýchto ostrých a emotivních článků, jak bývá pravidlem, nejenže neodpovídá skutečnosti, ale také rozšiřuje stereotypy, což zvyšuje napětí, které existuje mezi různými etnickými skupinami, a napomáhá vzniku etnických předsudků.⁷⁷

Existuje jedna metoda, která vytváří negativní představu o celém etniku a je založena na zobecnění jedinečné události a přenesení ji na celou etnickou skupinu. Jako příklad poslouží novinový článek s názvem „Skinheadi zabili dívku z Kazachstánu. Článek se věnuje tragické události – vraždě Kazašky Ajnur Bolekbajevové, ke které došlo v Petrohradě. Představitelé hnutí „Ult tagdyry“ a mládežnického hnutí „Bolašak“ požadovali, aby byl případ objektivně vyšetřen ruskými orgány činnými v trestním řízení, a vyzdvihli nebezpečí rozšíření tohoto a podobných případů v Kazachstánu. S tím, co je napsáno v novinovém článku: „*avšak mládež mluvila o nebezpečí rozšíření tohoto jevu v Kazachstánu, jestliže šovinistické a fašistické hrozby budou i nadále v Rusku přetrvávat.*“⁷⁸ (viz Příloha A, s. VII) souhlasí i aktivisté hnutí „Ult tagdyry“. Tímto autor článku přináší svůj osobní názor, svoje negativní mínění o celém národě na celou zemi a šíří tak de facto etnickou nesnášenlivost a nenávisť. Ačkoli na základě prováděných sociologických průzkumů veřejného mínění v Rusku bylo zjištěno, že většina obyvatel Ruské federace zaujímá ke skinheadům a jejich hnutí negativní stanovisko, v článku tento fakt zmíněn nebyl.

c) Kategorie „opírání se o autoritu“ bývá nejčastěji vyjadřována jako odkaz na autoritativní názor či mínění odborníků. Přitom však někdy bývá opomíjeno pravidlo, že

---

⁷⁷ BISHMANOV, B.M. *Politikorrectnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s.452. ISBN 9965-9311-6-X

⁷⁸ BISHMANOV, B.M. *Politikorrectnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s. 452. ISBN 9965-9311-6-X (s.23) (překlad:Ing. Julia Uleeva)

jakákoli informace ve větší či menší míře podléhá interpretaci a že jakékoli faktické tvrzení je podrobena kontrole. Při informování o konfliktech, týkajících se náboženských a etnických zájmů, se novináři často utíkají k odborníkům. Někdy však dochází k situacím, že expert sdílí xenofobní ideologii a postoje se skupinami, které se vytvořily v určitých vrstvách společnosti (je pochopitelné, že lidé nežijí ve vakuu, ale ve státě a společnosti, která se nachází ve složité, přelomové etapě své historie. Podle okřídleného tvrzení Karla Marxe není možné „žít ve společnosti a být na ní nezávislý“. Je nepravděpodobné, že názory podobných odborníků přispějí k utváření a rozvoji tolerance a pochopení u kazachstánského lidu. Spíše naopak. Mohou se stát jednou z příčin zesílení xenofobních a šovinistických nálad ve společnosti.

V současné době je možné potkat v jakémkoli státě, v jakémkoli městě či obci lidi různých národností, náboženského vyznání, zájmů a priorit.

Na světě žijí lidé dobří i špatní, avšak ani barva jejich kůže, ani jejich náboženství nebo jazyk na tuto skutečnost nemá vliv. Pro vytvoření fungující demokratické společnosti založené na této jednoduché pravdě je nezbytné, aby lidé byli tolerantní jeden ke druhému.

4 Rozvoj občanské společnosti

První nevládní organizací, která se specializuje na ochranu práv novinářů a masmédií, se stala Mezinárodní nadace ochrany svobody slova Adil soz, která byla zaregistrována jako společenská organizace 12. dubna 1999. Sama nadace se představuje na svých letácích takto: Hlavním cílem Mezinárodní nadace ochrany svobody slova Adil soz je vytvoření otevřené občanské společnosti cestou upevňování v každodenním životě země objektivní a pokrokové žurnalistiky.⁷⁹

Mezinárodní nadace ochrany svobody slova Adil soz vytvořila rozvětvenou síť dopisovatelů z celého Kazachstánu, díky čemuž může provádět neustálý a velmi podrobný monitoring dodržování, respektive porušování, svobody slova v Kazachstáně. Dále poskytuje bezplatnou právní pomoc novinářům, kteří se kvůli nějakým svým pracím dostali před soud, kde čelili různým žalobám.

4.1 Mediální nevládní organizace Republiky Kazachstán

Díky podpoře mezinárodních organizací, jako je například Open Society Foundation, Soros Foundation-Kazachstán, Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj (USAID), Evropská komise v Kazachstánu, Kyrgyzské republiky a Tádžikistánu, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) za Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán a Uzbekistán, nevládní organizace Media Legal Defense Initiative (UK), Mezinárodní sdružení pro ochranu svobody projevu IFEX, vláda Norského království, Finská nadace pro média, informace a rozvoj (VIKES). Adil SOZ poskytuje zdarma vzdělávací semináře pro novináře s názvem Právní ochrana novinářů a masmédií, Etické standardy a právní normy činnosti masmédií, Lingvistická bezpečnost publikací. Oborníci, pracující pro Adil soz, se věnují přípravě mladých novinářů a vydávají učební materiál pro novináře. V současné době se často hovoří o jazykové expertize článku „Problémy s kýtou“.⁸⁰

⁷⁹ ADILSOZ. *O fonde*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/about/o-fonde/>

⁸⁰ ADILSOZ. *Article 19*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2012/09/Kazakhstan-FOI-Comment_final_pyc.pdf

Je třeba také zmínit, že nevládní organizace Adil soz pracuje i na poli práva, v oblasti zákonodárství. Podle interních údajů nadace vypracovala celou řadu návrhů zákonů, provedla důkladnou právní analýzu okolo 25 návrhů zákonů, podle nichž by se měly prostředky masové komunikace řídit.

a). V monitoringu za prosinec 2012 se hovoří o změnách i návrzích změn v současné době platných zákonů, které definují právní postavení prostředků masové komunikace Kazachstánu. Je zmiňován především nový zákon, který se nazývá O provedení změn a úprav do některých legislativních aktů Republiky Kazachstán týkajících se otázek boje proti terorismu. Tento zákon byl předložen Senátu Parlamentu RK dne 13. prosince 2012.

b). Dokument přesně a jasně vymezuje pravomoci a kompetence jednotlivých orgánů státní správy na všech úrovních v boji proti terorismu. Zákon přichází s naprosto novým vymezením pojmu terorismus. Chápe jej jako ideologii násilí, která používá takové praktiky ovlivňování státních a mezinárodních orgánů, jako je například vyhrožování, že dojde k násilným činům proti společnosti, pokud jejich požadavky nebudou vyslyšeny a akceptovány, dále terorizuje a zastrahuje obyvatelstvo. Avšak ochránci lidských práv se domnívají, že nová redakce slova terorismus umožní vládním orgánům, aby za teroristu považovali každého nepohodlného novináře či jinou osobu, která bude mít odlišný názor.

4.2 Akce na podporu občanských a profesionálních práv masmédií a novinářů

12. prosince 2012 v jedné z komor parlamentu RK na zasedání Výboru sociálního a kulturního rozvoje byl prezentován poslanecký návrh zákona O ochraně dětí před informacemi a materiály škodlivými jejich zdraví a blahu. Návrh zákona by měl odpovídat státní koncepci rozvoje legislativy, v jejímž rámci by měly být rozpracovány „odpovídající principy ochrany dětí před informacemi a materiály, které by mohly škodit jejich zdravému vývoji. Tento zákon by také měl omezit některá jiná

práva dětí, a to zejména „svobodu získávat a rozšiřovat informace či myšlenky různého charakteru“.⁸¹

Úkolem návrhu zákona je zavedení legislativních garancí a organizačně právních mechanismů ochrany dětí před informacemi, které jim škodí jak psychicky, tak i tělesně, zabraňuje jejich etickému, duševnímu a sociálnímu rozvoji. Jedná se především o informace, které jsou zprostředkovány a rozšiřovány tiskovou a audiovizuální produkcí, elektronickými a počítačovými hrami, které propagují násilí a krutost, pornografii, antispoolečenské chování a chování porušující zákon.

V současné době pracují na území Kazachstánu desítky nevládních organizací, která hájí práva masmédií a novinářů. Jedná se především o Národní asociaci televizních a rozhlasových majitelů v Kazachstáně. Internus Kazachstán, Svaz novinářů Kazachstánu, Charta za lidská práva, Úřad pro lidská práva a dodržování zákonnosti, nadace Transparenci Kazachstan, Právní mediální centr. Astana, Nadace podporující regionální masmédiá, Adil Arka, Mezinárodní asociace kabelových operátorů Azia. Spojují se proto, aby prováděly společné akce, společně se obracejí na státní orgány s žádostmi o ochranu svobody projevu a lidských práv na poskytování informací.⁸²

---

⁸¹ str. 13, 17, 34 Úmluva OSN o právech dítěte

⁸² ADILSOZ. *Monitoring narushenij svobody slova v Kazachstane v dekabre 2012 goda*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/monitoring-12.12.pdf>

ZÁVĚR

Na základě shrnutí výše uvedeného lze učinit závěr, že v Kazachstánu právo na svobodu projevu a slova je pouze deklarovaný v základních právních dokumentech, avšak ve skutečnosti skoro neexistuje. Je to z toho důvodu, protože fakticky neexistuje právo občanů Republiky Kazachstán na přístup k informacím, což je jedna ze základních částí práva na svobodu projevu a slova. Nadace Adil soz provedla analýzu zákona Republiky Kazachstán o masmédiích z hlediska jeho souladu s Mezinárodní úmluvou o občanských a politických právech. Z provedených výsledků vyplývá, že se v Kazachstánu nedodrží ústavní právo na získávání a rozšiřování informací jakýmkoli způsobem nezakázaným zákonem.⁸³ Proto je možné konstatovat, že právo na svobodu informace v Kazachstánu je deklarováno, avšak ve skutečnosti není naplňováno. Novináři, jako členové profesionální komunity, v porovnání s ostatními občany disponují, díky svému postavení, některými privilegii v přístupu k informacím o činnosti státních orgánů, avšak z druhé strany zakoušejí určité těžkosti, které jsou spojeny s porušováním včasného poskytování informací či obstrukcí při vyřizování akreditace ze strany státních orgánů.

Další nedílnou součástí svobody slova a projevu je svoboda vyhledávat, získávat a rozšiřovat informace a myšlenky, a to nezávisle na státních hranicích, nehledě na to, jestli se jedná o ústní, písemnou či jinou formu vyjádření nebo jestli jsou informace zprostředkovány uměleckým způsobem nebo jestli má předání pouze deklarativní charakter. Každý si může zvolit vlastní cestu, podle toho, jaký způsob mu vyhovuje. I o tomto podává svědectví monitoring porušování principů svobody slova a projevu, který vypracovala nezávislá nadace Adil soz.

Navzdory skutečnosti, že Ústava Republiky Kazachstán garantuje svobodu vyjádření svých názorů, což je také jedna ze součástí svobody slova, občané Kazachstánu této svobody požívat nemohou. Podle názoru Rozlany Taukinové, ředitelky společenské organizace Novináři v nouzi soudí, že novináři kazachstánských nezávislých masmédií, jako jsou listy Vzgljad, Respublika, Obščestvennaja pozicija (bývalý DAT), Uralskaja nedělja, Diapazon či televizní stanice Stan-TV prakticky nevycházejí ze soudních síní, k čemuž dochází z toho důvodu, že tyto tiskoviny,

---

⁸³ ADILSOZ. *Situaciya so svobodoj slova v Kazachstane v 2012 godu. Analiticheskiy doklad.* [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/03/report_2012.pdf

respektive televizní stanice si dovolují ostře kritizovat státní činitele zastávající nejvyšší funkce. V současné době všem masmédiím s názvem Republika bylo soudním příkazem nařízeno ukončení činnosti. A nejen to, v zemi se navíc objevily případy, že novináři byli skutečně odsouzeni k trestům odnětí svobody za své články otištěné ve výše zmíněných tiskovinách. Rozlana Taukinová uvedla, že nikdy v historii nezávislého Kazachstánu, tedy během prvního desetiletí, nebylo uvězněno tolik novinářů jako dnes.⁸⁴ V posledním vydání „černé listiny“, kterou sestavuje mezinárodní organizace Reportéři bez hranic, jsou vládní orgány Kazachstánu označeny za „nepřátele žurnalistiky“, navzdory četným prohlášením oficiálních představitelů republiky, v nichž se zdůrazňuje, že legislativa Kazachstánu dotýkající se oblasti prostředků masové komunikace plně odpovídá normám přijatým mezinárodním společenstvím.

Nehledě na to, že Ústava RK deklaruje prioritu mezinárodních smluv, přijatých v souladu s Ústavou a dalšími právními předpisy a ratifikovanými Parlamentem RK, před národním právem, status Mezinárodní úmluvy o občanských a politických právech a ostatních mezinárodních smluv a paktů týkajících se oblasti lidských práv a svobod v právním systému Kazachstánu stále zůstává nejistým: právní názory ukotvené v Mezinárodní úmluvě o občanských a politických právech se prakticky v soudním systému nevyužívají a ani orgány činné v trestním řízení se neřídí jejich obsahem.

Tato skutečnost vytváří situaci, v níž jsou mezinárodní smlouvy a pakty týkajících se oblasti lidských práv Republikou Kazachstán ratifikovány a de jure jsou součástí právního systému země, avšak de facto se prakticky nepoužívají v soudních procesech, orgány činné v trestním řízení ani jiné státní orgány a instituce s nimi při své činnosti nepočítají.

---

⁸⁴ KIM, G. *Mass-media v Kazachstane. Zakony, Konflikty, Pravonarusheniya*. Almaty: Adil soz, 2009. s. 399. ISBN 6018003007

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

GROSSMAN, Vasilij. *Panta rhei*. Praha, 1999. s. 214. ISBN 80-204-0748-0

PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Praha, 1997. s. 719.

ISBN 80-85821-46-X

PŘEMYSL, Pitter. *Duchovní revoluce v srdci Evropy*. Praha, 1995. s. 131. ISBN 80-7017-840-X

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ARTYKBAEV, Z.O. *Istoriya Kazakhstana*. Almaty: Altyn kitap, 2005. s. 44. ISBN 9965-477-051

BISHMANOV, B.M. *Politkorrektnost v SMI Kazakhstana: poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s. 452. ISBN 9965-9311-6-X

KIM, G. *Mass-media v Kazachstane. Zakony, Konflikty, Pravonarusheniya*. Almaty: Adil soz, 2009. s. 399. ISBN 6018003007.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Vsemirnaya istoriya: Uchebnik dlya vuzov*. YNITI, 1997. s. 254. ISBN 5-85178-042-8

KOLEKTIV AUTORŮ. *Istoriya Rossii*. Prospekt, 2004. s. 520. ISBN 5-98032-279-5

KUZNECOV, I.V. *Istoriya otechestvennoj zhurnalistiki*. Nauka, 2003. s. 640. ISBN 5-02-022715-3

KOLEKTIV AUTORŮ. *Grazhdanskij kodeks respubliky Kazachstán – tolkovanie i kommentirovanie. Obshaya chast.* Almaty: Baspa, 1997. s. 192. ISBN 9965419019

Občanský zákoník RK . Alma-Ata: Yrist,2006. s. 308 (č. 1124)

POZNER,V. *Proshanie s illyziyami.* Moskva: Astrel, 2012. s.480. ISBN 978-5-271-40978-3

RENDALL, David. *Universalnij zhurnalist.* Almaty, 1996. s. 344. ISBN 9965-9010-0-7

Trestní zákoník RK. Norma-K,2013. s. 184. ISBN 9965-608-13-X (č. 393)

Seznam použitých internetových zdrojů

ADILET.GOV. *Zamechaniya Komiteta OON po pravam cheloveka po dokladu ob ispolnenii Mejdunarodnogo pakta o grazhdanskich I politicheskich pravach.* [online]. © 21.07.2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilet.gov.kz/ru/node/30636>

ADILSOZ. *Poyasnitelnaya zapiska k predlozeniyam koalizij NPO «20-bap» v proekt Ugolovnogo kodexa RK.*[online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/pojasnit-NGO-k-projektu-UK-RK-pdf>

ADILSOZ. *Monitoring narushenij svobody slova v Kazachstane v dekabre 2012 goda.* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/monitoring-12.12.pdf>

ADILSOZ. *O fonde.* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/about/o-fonde/>

ADILSOZ. *Article 19.* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2012/09/Kazakhstan-FOI-Comment_final_pyc.pdf

ADILSOZ. *Situaciya so svobodoj slova v Kazachstane v 2012 godu. Analiticheskij doklad.* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/03/report_2012.pdf

ADILET.GOV. *Zamechaniya Komiteta OON po pravam cheloveka po dokladu ob ispolnenii Mejdunarodnogo pakta o grazhdanskich I politicheskich pravach.* [online]. © 21.07.2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilet.gov.kz/ru/node/30636>

ADILSOZ. *Dekriminalizaciya klevety:za I protiv.* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2012/10/Doklad-po-novomy-UK-RK_20.09.12.pdf

COMUNICOM NEWS. *Doklad HUMAN RIGHTS WATCH po Srednej Azii:Uchudsheniya v Kazakhstane i Uzbekistane shokiruyt.* [online]. © 1.02.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.blog.comunicom.ru/?p=2614>

DKNEWS. *Freedom House: Kazachstan – strana s nesvobodnoj pressoj.* [online]. © 02.05.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.dknews.kz/freedom-house-kazakhstan-strana-s-nesvobodnoj-pressojj.htm>

Evropejskaza konvenziya po pravam cheloveka. [online]. [cit. cit.2013-02-20]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/6AE69C60-8259-40F8-93AF-8EF6D817C710/0/Convention_RUS.pdf

GTMARKET. *Freedom House: Doklad o sostoyanii svobody v mire 2013 goda.* [online]. © 16.01.2013 [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://www.gtmarket.ru/news/2013/01/16/5285>

GOLOS SVOBODY CENTRALNOJ AZII. *Experty: Kazakhstanu neobchodimy zakony o dostupe k informacii i zashite personalnyh dannyh.* [online]. © 25.12.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.vof.kg/?p=8036>

HUMANRIGHTS. *A brief history of human rights.* [online]. © 2008-2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.humanrights.com/what-are-human-rights/brief-history/cyrus-cylinder.html>

ISTORIYA KAZACHSTANA.RAZVITIE I STANOVLENIE. *Dekabrskie sobytiya 1986 goda v Alma-Ate I ih politicheskaya ocenka .* [online]. © 11.12.2008. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.elimai.kz/dekabrskie-sobytiya-1986-goda.html>

INTERNEWS KAZAKHSTAN. *Zayavlenie koalicii NPO 20-shy Bap o novom proekte Ugolovnoho kodexsa RK*. [online]. © 25.01.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.internews.kz/newspage/25-01-2013/708>

KOLEKTIV AUTORŮ. *From journalists to journalists*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.britishcouncil.org/from_journalists_to_journalists_rus.pdf

KONSTITUZIONNIJ SOVET RESPUNLIKY KAZACHSTAN. *Konstituciya RK*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.constcouncil.kz/rus/norpb/constrk>

LITERATURA. *Politika bolshevikov v period stanovleniya Sovetskoj vlasti*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.bokishman.com/318.html>

NACIONALNAYA POLITICHESKAYA ENCIKLOPEDIYA. *Difamacia*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.politike.ru/dictionary/865/word/difamacija>

NUR-MEDIA. *TOO «Nur-Media»*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.too-nur-media.satu.kz>

PSYCHEPRAVO. *Konvenciya o zashhite prav cheloveka i osnovnych svobod*. [online]. © 2009-2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.psychepravo.ru/law/int/konvenciya-o-zashhite-prav-cheloveka-i-osnovnych-svobod.htm>

PRAVOVOJ MEDIA CENTR. *Goszakaz v SMI*. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.legalmediacenter.kz/2012-10-04-11-17-13.html>

RADIO SVOBODA. *Archipelag svobody chehoslovackogo andegraunda*. [online]. © 21.03.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.svoboda.org/content/article/24751035.htm>

RADIO AZATTYQ. *Goszakaz poluchayt odni i te zhe SMI, govoryat experty.* [online]. © 03.07.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://rus.azattyq.org/content/goszakaz-smi-kazakhstan/24633580.html>

SANZHAROVSKIJ, I.I. *Politicheskaya nauka: slovar-spravochnik.* [online]. © 2011-2012 [cit.2013-02-20]. Dostupné z: http://www.glos.virmk.ru/01_x.htm

SLIDESHARE. *Gosudarstvennii zakaz v media-sfere v Kazakhstane.* [online]. © 19.11.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/KazakhstanPressClub/goszakaz>

SLIDESHARE. *Problemy i perspektivy praktiki gosudarstvennogo zakaza na provedenie informazionnoi politiki v SMI.* [online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/KazakhstanPressClub/goszakaz>

TOTAL. *Pravozaschitnikov trevozhat chastye iski protiv zhurnalistov v Kazakhstane.* [online]. © 25.09.2012 [cit.2013-02-20]. Dostupné z: http://www.total.kz/society/2012/09/25/pravozaschitnikov_trevozhit_chas

UKRMAP. *Chehoslovakiya. Cheshskaya i Slovackaya respubliki.* [online]. © 1997-2011 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.ukrmap.su/ru-wh11/1312.html>

VASINKEVICH, O. *«Okno» v cheshskij samizdat.* [online]. © 6.12.2008 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/ru/rubrika/progulki/okno-v-cheshskij-samizdat>

ZAKON. *V massovykh besporjadkach v Zhanaozene pogiblo 14 chelovek.* [online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.zakon.kz/massovye-besporjadki-v-zhanaozene>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Seznam přiložených citací z ruštiny do češtiny.....	I
Příloha B – „Problémy s kýtou“ (celá zpráva).....	II

PŘÍLOHY

Príloha A - Seznam přiložených citací z ruštiny do češtiny

„Ya chasto ssilays v sporah s kollegami na slova chlena Verhovnogo suda USA dvadcatich i tridcatich godov proshlogo veka Olivera Wendella Holmsa mladshogo, skazavshego: „ Samaya strogaya zashita svobody slova ne zashitila by cheloveka, umishlenno krichavshego «Pozhar!» V teatre i vizivayshego paniku”. Chyt' perefraziruy, no nichut' ne izmeny sushestva skazannogo: svoboda slova sovershenno ne daet prava krichat' «Pozhar!» v teatre tol'ko potomu, chto hochetsia krichat' «Pozhar!». Bolee togo, nel'zya krichat' «Pozhar!», ne ubedivshis v tom, chto pozhar v samom dele imeetsya. Esli zhe razvit' eto polozhenie do ego logicheskogo konza – nel'zya pridavat' slucham oblik faktov, nel'zya, kak utverzhdayt mnogie rossijskie zhurnalisty, v tom chisel i vesma izvestnie, zayavliat': «Moe delo skazat', delo publiki proveriat', take to ili net»“
(POZNER, V. *Proshanie s illyziyami*. Moskva: Astrel, 2012. s.480. ISBN 978-5-271-40978-3 (s.362) (Bakalářská práce s. 11)

„V 1943 godu vyshla monografiya E. Bekmahanova «Kazakhstan v 20 – 40-e gg. XIX v.», posvyashennaya vosstaniy Kenesary Kasymova 1837-1842 gg. Vzgliady avtora, Dannie v etoj rabote, byli objavljeni razvitiem koncepcii burzhuaznich nazionalistov, i monografiya E. Bekmahanova byla priznana politicheski vrednoj. Vskore bylo sfabrikovano tak nazivaemoe «delo Bekmahanova». Nezamedlitelno posledovala rasprava nad uchenym: izgnanie iz universiteta, iskluchenie iz ryadov partii, lishenie nauchnich stepenej i zvanij. «Delo Bekmahanova» bylo peredano v sud. Soglasno ST. 58, p. 10 UK RSFSR 2 dekabrya 1952 goda kollegiya Verhovnogo suda Kazahskoj SSR prigovorila Bekmahanova k 25 godam lisheniya svobody.“ (ARTYKBAEV, Z.O. *Istoriya Kazakhstana*. Almaty: Altyn kitap, 2005. s. 44. ISBN 9965-477-05-1 (s. 26) (Bakalářská práce s. 18)

„Grazhdanin vprave trebovat' v sudebnom poryadke oproverzheniya svedenij, porochashih ego chest', dostoinstvo ili delovuy reputaciy.“ (Občanský zákoník RK)
(Bakalářská práce s. 24)

„Oskorblenie – eto unizhenie chesti i dostoinstva cheloveka, vyrazhennoe v neprilichnoj forme. Kleveta – eto svedeniya, ne sootvetstvuyshie dejstvitelnosti, kotorie umaliayt chest' i dostoinstvo grazhdanina v obshestvennom mnenii ili mnenii otdelnych grazhdan s točki zreniya soblydeniya im zakonov i moralnich prinzipov obshestva. Chest' – eto ocenka lichnosti, ee otnoshenie k sebe kak individu v obshestve. Dostoinstvo – samoocenka lichnosti, ee otnoshenie k sebe kak individu v obshestve. Delovaya reputaciya – ustojchivaya polozhitel'naya ocenka delovych dostoinstv cheloveka ili yuredicheskogo lica obshestvennym mneniem.“ (Trestní zákoník RK paragraf č. 129 a č. 130 od 16 července 1997 roka. (se změnami a doplňky za rok 2013). Norma-K,2013. s. 184. ISBN 9965-608-13-X, Občanský zákoník RK paragraf č. 143 od 1 července 1999 (se změnami a doplňky za rok 2013). Alma-Ata: Yrist,2006. s. 308) (Bakalářská práce s. 25)

„Gosudarstva delyatsya po principu obespecheniya politicheskikh i grazhdanskikh svobod na tri gruppi : „svobodnie“ , „chastichno svobodnie“ , „nesvobodnie“. Ocenka sostoyania svobody idet po semibalnoj shkale, ta strana kotoraya zarabativaet ot 1 do 2,5 ballov schitaetsia svobodnoj, ot 3 do 5 ballov – chastichno svobodnoj, ot 5,5 do 7 ballov – nesvobodnoj.“ (GTMARKET. Freedom House: Doklad o sostoyanii svobody v mire 2013 goda. [online]. © 16.01.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.gtmarket.ru/news/2013/01/16/5285>) (Bakalářská práce s. 27)

- „1. Pravdivost' yavliaetsya pervostепенnoj zadachej zhurnalistiki.*
- 2. Zhurnalistika dolzhna byt' loyalnoj, v pervuy ochered',k grazhdanam.*
- 3. Sushnost' zhurnalistiki yavliaetsya dostovernost'.*
- 4.Zhurnalisty dolzhny sohraniat' nezavisimost' ot osveshaemih imi sobitij i lydej.*
- 5. Zhurnalistika dolzhna delat' nezavisimij monitoring deyatelnosti vlastej.*
- 6. Ona dolzhna predostavliat' svoj informazionnuy ploshad' dlya otkritych diskussij s cel'yu osvesheniya obshestvennoj kritiki i nahozhdeniya kompromissov.*
- 7. Zhurnalistika dolzhna starat'sya delat' materialy interesnimi i aktualnimi.*
- 8.Ona dolzhna osveshat' novosti vseobjemlyshe i proporcionalno.*

9. *Zhurnalistam dolzhny byt' sozdany usloviya, pozvoliayshie im dejstvovat' po sovesti.* “
(KOLEKTIV AUTORŮ. *From journalists to journalists*. [online]. [cit. 2013-02-20].
Dostupné z: http://www.britishcouncil.org/from_journalists_to_journalists_rus.pdf
(Bakalářská práce s. 30)

„1. *Svoboda slova i tvorchestva garantiruetsya. Cenzura zapreshaetsya.*
2. *Kazhdij imeet pravo svobodno poluchať i rasprostroniat' informaciy lybim,*
ne zapreshennim zakonom sposobom. Perechen svedenij, sostavliayshih
gosudarstvennie sekrety Respubliki Kazachstan, opredeliaetsya zakonom.
3. *Ne dopuskaytsia propaganda ili agitaciya nasil'stvennogo izmeneniya*
konstitucionnogo stroya, narusheniya celostnosti Respubliki, podryva bezopasnoti
gosudarstva, vojni, socialnogo, rasovogo, nacionalnogo, religioznogo, soslovnogo
i rodovogo prevoshodstva, a takzhe kul'ta zhestokosti i nasiliya.“

(KONSTITUZIONNIJ SOVET RESPUNLIKY KAZACHSTAN. *Konstituciya RK*.
[online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.constcouncil.kz/rus/norpb/constrk>)
(Bakalářská práce s. 31)

„*Diffamaciya (iz. lat. Diffamatio «razglashenie, rasprostranenie») – rasprostranenie*
porochashih svedenij, ktoré mogut ne nosit' klevetnicheskogo charaktera,
ili opozornenie v pechati; dejstvie, izvestnoe ugolovnomu zakonodateľstvu kak
prestupelnie, blizkoe k klevete, no otlichaysheesya ot nee dvumya priznakami:
1). *Diffamaciya est' oglasenie kakih-libo pozoryashih faktov v pechati, togda kak*
kleveta mozhet bit' sovershena kak v pechati, tak i na slovah (publichno) ili v pisme.
2). *V diffamacii prestupnij moment zaklychaetsya v samom oglashenii v pechati*
pozoryashih svedenij, nezavisimo ot ih pravil'nosti, kleveta zhe vseгда rassmatrivaetsya
kak soobshenie zavedomo lozhnih svedenij.“ (NACIONALNAYA POLITICHESKAYA
ENCIKLOPEDIYA. *Diffamacia*. [online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z:
<http://www.politike.ru/dictionary/865/word/difamacija>) (Bakalářská práce s. 33)

„a).vozmozhnost' podachi diffamacionnich iskov dolzhnostnimi licami gosudarstvennichorganov;
b).otsutstvie pravovoj zashity dlya neumishlennoj nedostovernoj i dostovernoj diffamacii;
c).otsutstvie v grazhdanskom zakonodatel'stve norm, razgranichivayshih fakti ot mnenij;
d). otsutstvie ogranichenij sroka iskovoj davnosti po diffamacionnym iskam;
e).otsutstvie ogranichenij po razmeram vyplat s zhurnalistov i SMI, kotorie isklychili by vozmozhnost' ih bankrotstva.“ (ADILSOZ. Poyasnitelnaya zapiska k predlozheniyam koalizij NPO «20-bap» v proekt Ugolovnoho kodexa RK. [online]. [cit.2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2013/01/pojasnit-NGO-k-projektu-UK-RK-pdf>) (Bakalářská práce s. 34)

„Gosudarstvu-uchastniku sleduet obespechit', chtoby zhurnalisty, pravozashitniki i otdelnie lica imeli vozmozhnost' svobodno osushestvliat' pravo na svobodu virazheniya svoego mneniya v sootvetstvii s Paktom. V etoj svyazi gosudarstvu-uchastniku sleduet peresmotret' svoje zakonodatel'stvo o klevete i oskorbleniyah, s tem, chtoby ono v polnoj mere sootvetstvovalo polozheniyam Pakta.“
(INTERNEWS KAZAKHSTAN.Zayavlenie koalicii NPO 20-shy Bap o novom proekte Ugolovnoho kodexsa RK. [online].© 25.01.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.internews.kz/newspage/25-01-2013/708>) (Bakalářská práce s. 35)

„My prislushivaemysya k golosu nashego rastushego grazhdanskogo obshestva po povodu uskoreniya peremen v kul'ture soblydeniya prav i svobod. Mz, naprimer, delaem klevetu faktom ne ugolovnoj,a grazhdanskoj otvetstvennosti, chtoby sposobstvovat' svobode vzrazheniya menij i priversti situaciy u nas v sootvetstvie s luchshej mezhdunarodnoj praktikoj.“(ADILSOZ. Dekriminalizaciya klevety:za i protiv.[online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.adilsoz.kz/wp-content/uploads/2012/10/Doklad-po-novomy-UK-RK_20.09.12.pdf) (Bakalářská práce s. 36)

„Prodolzhit' rabotu po dekriminalizacii sostavov kleveti i oskorbleniya na zakonodatel'nom urovne, s perevodom ih v perspective v kategoriy grazhdansko-pravovoj otvetstvennosti.“

(GOLOS SVOBODY CENTRALNOJ AZII. *Experty: Kazakhstanu neobchodimy zakony o dostupe k informacii i zashite personalnykh dannykh.* [online]. © 25.12.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.vof.kg/?p=8036>) (Bakalářská práce s. 36)

„Usloviya dlya svobodnogo vyrazhenia mnenij ostaytsya neblagopriatnimi na fone dominirovaniya loialnykh pravitel'stvu figure v veshatel'nych SMI, pritesnenij nezavisimich zhurnalistov, zapretitel'nych kompensacij po grazhdanskim iskam o zashite chesti I dostoinstva I ugolovnich sankcii za klevetu.“(COMUNICOM NEWS.*Doklad HUMAN RIGHTS WATCH po Srednej Azii:Uchudsheniya v Kazakhstane i Uzbekistane shokiruyt.* [online]. © 1.02.2013 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.blog.comunicom.ru/?p=2614>) (Bakalářská práce s. 38)

„Tekushie problemy v oblasti svobody slova v Kazakhstane vyzivayt trevogu, v chastnosti, tri momenta. Pervoe – eto neprikashayshiesya sudebnie iski po klevetek gazetam i zhurnalistam.“(TOTAL. *Pravozaschitnikov trevozhat chastye iski protiv zhurnalistov v Kazakhstane.* [online]. © 25.09.2012 [cit.2013-02-20]. Dostupné z: http://www.total.kz/society/2012/09/25/pravozaschitnikov_trevozhit_chas) (Bakalářská práce s. 41)

„1. Kakova obshaya napravlennost i zhanrovie osobennosti statj Miroshnichenko V.I «Filejnoe delo», opublikovannoj v gazette «Vremya» №47 (391) ot 30 noyabrya 2006 g.?

2. Soderzhatsya li v tekste svedeniya negativnogo charaktera o lichnosti i sluzhebnoj deyatelnosti serzhanta Kusainova?

3. Yavliaytsya li vyrazheniya «policejskij zad», «zadnica starshego serzhanta policii Daurena Kusainova», «filejnaya chast Kusainova», «zad policejskogo» oskorbitelnim (posyagayshim na chest i dostojnstvo D. Kusainova), karakterizuuyshim ego lichnost i sluzhebnuy deiatelnost?

4. *Imeystya li v tekste utverzhdeniya ot liza avtora (Miroshnichenko V.I.) o tom, chto serzhant Kusainov dushil Sochilova svoim zadom?* “(BISHMANOV, B.M. *Politkorrektnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii.* Almaty: Adil-soz, 2007. s. 452. ISBN 9965-9311-6-X (s.323) (Bakalářská práce s. 43)

„Sredstva massovoj informacii realizuyt pravo grazhdan na svobodu slova, odnako, ne vse oni soblydayt princip «politkorrektnosti» - princip real'nogo obespecheniya kazhdomu podlinnoj vozmozhnosti samovirazheniya bez narusheniya prav i ushemeniya dostoinstva drugih lic. A mogut li SMI obespechit' vozmozhnost' korrektnogo samovyrasheniya, mogut li vnosit' svoj leptu v preduprezhdenie konfliktov ili ih regulirovanie? Kak spravedlivo otmetil yrist B.P Panteleev, «v nekotorych sluchayach imenno politkorrektnost' stanovitsya edinstvennogo vozmozhnim mehanizmom (vydeleno avt.) predotvrasheniya bol'shich social'nych potryasenij i sderzhivaniya eskalacii mezhnacional'nych kofliktov. Osobenno eto kasaetsya osvesheniya v rossijskich (dobavim – i v kazachstanskich. – avt.) SMI modnich nyne istoricheskich otkritij i issledovaniy po nacional'noj problematike. Ne raz uzhe my imeli pechal'nuy vozmozhnost' ubedit'sya, skol' hrupok nash mnogonacional'nij dom i kak legko vznikayt, a zatem tleyt vekami konflikty na etoj pochve!» “ (BISHMANOV, B.M. *Politkorrektnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii.* Almaty: Adil-soz, 2007. s.452. ISBN 9965-9311-6-X (s.256) (Bakalářská práce s. 48)

„Konfliktogeny – dejstviya odnoj ili neskol'kich storon vzaimodejstviya, v tom chisle slova, zhesty, ocenki, suzhdeniya, sposobnie priversti k vznikoveniy konfliktnoj situacii i k ee transformacii v real'noe konfliktnoe povedenie. “(BISHMANOV, B.M. *Politkorrektnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii.* Almaty: Adil-soz, 2007. s.452. ISBN 9965-9311-6-X (s.14) (Bakalářská práce s. 50)

„za dengi nalogoplatel'shikov gosudarstvo reklamiruet samo sebya. Naskol'ko eto korrektno, effektivno i celesoobrazno?”(PRAVOVOJ MEDIA CENTR. *Goszakaz v SMI.* [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.legalmediacenter.kz/2012-10-04-11-17-13.html>) (Bakalářská práce s. 44)

„Odnako molodezh govorila ob opasnosti rasprostraneniya etogo yavleniya v Kazachstane, esli shovinistskaya, fashistskaya ugroza budet prodolzhasya v Rossii.“
(BISHMANOV, B.M. *Politkorrektnost v SMI Kazakhstana:poisk garmonii*. Almaty: Adil-soz, 2007. s. 452. ISBN 9965-9311-6-X (s.23) (Bakalářská práce s. 52)

„Ennuy chast' zanimayt tematiki po propagande zdorovogo obraza zhizni, profilaktiki narkomanii, kulturno-nravstvennoe vospitanie detej i molodezhi. Tematika formirovaniya lotov – tyt, da, poluchaetsya, gosudarstvo v etoj oblasti rabotaet kak by nemnozhko samostoiatel'no, v otryve ot obshestva. My formiruem iz tech prioritetov, kotorie ozvucheny glavoj gosudarstva v ocherednom poslanii, kotoroe prisutstvuyt v strategii 2030, iz etogo formiruetsia tematika lotov. Ona tradizionnaya – prodvizhenie poslaniya prezidenta, Astana...Oni sil'no ne menyautsya. Esli u obshestvennosti est' predlozhenia, my gotovy rassmotret'. U nas ezhegodno stoit zadacha ot pravitel'stva, glavy gosudarstva po prodvizheniy imidzha nashej stolici, prodvizheniy imidzha nashej strany. SMI v ramkah goszakaza rasskazivayt o razvitii v respublike, donosyatty poleznuy informaciy, oni rabotayt ochen effektivno.“(RADIO AZATTYQ. *Goszakaz poluchayt odni i te zhe SMI, govoryat experty*. [online]. © 03.07.2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://rus.azattyq.org/content/goszakaz-smi-kazakhstan/24633580.html>)
(Bakalářská práce s. 46)

Příloha B – „Problémy s kýtou“ (celá zpráva)

Problémy s kýtou.

Kazachstánští novináři vyprávějí o mnohých případech, kdy policisté zneužívali svého postavení. O mlácení válenkou⁸⁵ (chto takoe valenka), v níž je nějaký těžký předmět, o elektrošocích i „slůněti“ (nasazování plynové masky s uzavřenou hadicí). Avšak o dušení člověka policejním zadkem, podle mého názoru, ještě nikdo nepsal.

Jak vypověděl padesáti sedmiletý Sergej SOČILOVIČ, byl prvním člověkem, který musel něco podobného vytrpět. 15. června 2006 se nacházel v čekárně na nádraží v Petropavlovsku. Po pravdě přiznává, že vypil 2 dcl koňaku. S. Sočilovič se něčím velice znelíbil policistům a byl předveden do cely předběžného zadržení. Pokud budeme věřit strážcům pořádku, tak muž, který mimochodem trpí artrózou, kladl při zatýkání tak silný odpor, že s ním nezmohli nic ani speciálně vycvičení policisté. Ani policejní oddíl s ním nemohl nic udělat „A když jsme mu nakonec s velkým úsilím zkroutili ruku dozadu a nasadili jsme mu pouta – uvádějí policisté v protokolu – nějakým způsobem se S. Sočilovičovi PODAŘILO JE SUNDAT.“ Když se Sočilovič osvobodil, pokračují policisté, zase je začal mlátit, dokud ho neuklidnili tak, že ho srazili na zem a znovu mu nasadili pouta. Ale rozzlobený muž se rozhodl, že kousne staršího seržanta Daurena KUSAINOVA.

Sergej Sočilovič vypráví, že se z pout nedostal. Pociťoval strašnou bolest v rukou, které mu zkroutili za záda, a proto vulgárně nadával. Policistům se to nelíbilo, povalili ho na zem a Kusainov ... aby mu zavřel pusou, tak si na něho sedl svou zadní částí. S. Sočilovič začal ztrácet vědomí, a proto mu nezbylo nic jiného, než kousnout seržanta bezpečnostních složek do místa, kterým mu znemožňoval dýchat. V souladu se soudní lékařskou zprávou zůstaly na zadní části těla dva otisky zubů a modřina. Jednak starší seržant přemohl bolest ze strašné rány a pokračoval ve výkonu služby a hrdinsky odmítl zůstat na nemocenské.

Starší vyšetřovatelka na služebně policii v Petropavlovsku V. IVANOVOVÁ rozhodla, že S. Sočilovič se dopustil trestného činu, za nějž mu hrozí trest odnětí svobody až 5 let podle paragrafu 321 odst. 1 TZ RK – „Použití násilí, nebezpečného pro život či zdraví, proti představiteli státní bezpečnosti“. Avšak vedoucí oddělení

---

⁸⁵ Válenky – jsou tradiční ruské zimní boty z plsti.

vyšetřování major policie K. ANISIMOV se zřejmě rozhodl, že zadek policisty plní daleko více životních funkcí, a proto dal písemné POKYNY překvalifikovat obvinění za odst. 2 paragrafu 321 – „Použití násilí nebezpečného pro život a zdraví“ s trestem odnětí svobody od 5 do 10 let! „Problémy s kýtou“ se táhly pět měsíců a 19. října 2006 byl Sergej Sočilovič odsouzen na 1 ro, trestu odnětí svobody. Kromě toho mu soud uložil povinnost zaplatit 50 tisíc tenge jako odškodnění.

Soudě podle rozměrů modřiny 1 cm² policejního zadku ho stál 40,5 dní odnětí svobody a 5555, 5 tenge.

Viktor MIROSNICHENKO

Petropavlovsk

MIROSHNICHENKO, V. Problémy s kýtou. *Vremja*. 2006, č. 47, registracionnoe svidetelstvo № 7895

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Zhanna Zhumaliyeva

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Svoboda slova v Kazachstánu

Rok: 2013

Počet stran textu: 51

Celkový počet stran příloh: 9

Počet titulů použitých českých zdrojů: 3

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 11

Počet internetových zdrojů: 32

Vedoucí práce: Mgr. Naděžda Šulcová